

Vloga osrednjega dogodka ob petdesetletnici Koroške galerije likovnih umetnosti je prevzela razstava, posvečena materialu, ki ga običajno ne povezujemo s področjem vizualnih umetnosti.

Umetnost na nitki

BESEDILO IN FOTO MATJAŽ BRULC

Mednarodni projekt, pod katerega se je kot kuratorica podpisala Maja Škerbot, se namreč osredotoča na – nit. Nit, ta »... dolg, tanek skupek vlaken, ki je vrsto stoletij veljala za utilitarni material«, je tako ključni element, iz katerega je stkan izjemno pisan nabor umetniških stvaritev. Razstava se formalnim raziskavam, osredotočenim na nit oziroma na njeno sekundarno izrabo, sicer ne izogne povsem, je pa osrednji naglas namenjen vsebinskim poudarkom, ki so tematsko zelo razpršeni. Poleg številnih nagovorov z intimnih, čustveno subjektivističnih položajev se ob marsikaterem delu razodevajo socialni, ekonomski in kulturni antagonizmi dobe, ki jo živimo. Ne nazadnje spadajo nit oziroma z njo povezana opravila, kot so šivanje, pletenje ali vezenje, že po tradiciji v domeno nežnejšega spola, s čimer se nosilna tema približuje feminističnemu kontekstu, ki pa kljub temu ni glavno gibalno razstave.

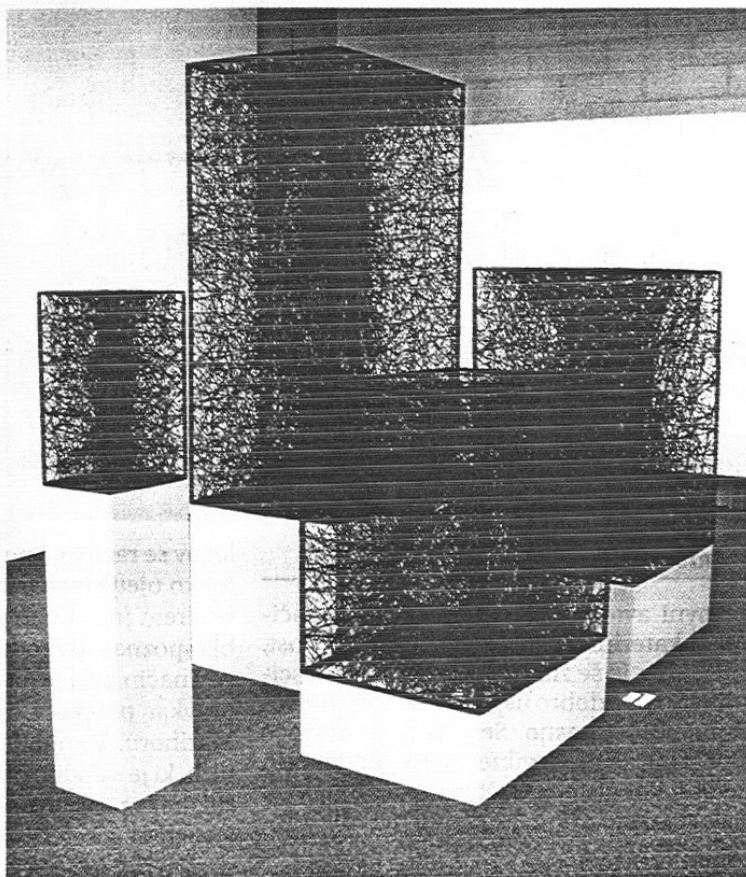
Množica vseh del, predstavljenih v Slovenj Gradcu – sodelujočih umetnikov je več kot 30, večina tujih pri nas verjetno prvič razstavlja – resda ne nagovarja z enako močjo, kljub nekaj kosom nekoliko zvdenelega značaja pa celota zveni suvereno in zelo kompleksno. Ker gre večinoma za tuje, pri nas manj znane avtorje, je škoda, da nam o njih ni dano izvedeti kaj več.

Oblačenje oziroma izdelavo vsakdanjih predmetov s pletenjem najdemo pri avtoricah, kot so Barbara Bernsteiner, Janet Morton in Patricia Waller. Predmeti v novi preobleki, zdaj mehki na otip, dobijo kot kiparske stvaritve nove semantične razsežnosti. Diametralnega postopka se je lotila Metka Kavčič:

Razstava zveni kot dokaz neukalupljene domišljije, povzdignjene v območje popolne, z ničimer omejene svobode duha.

njena »čipka« zanikuje vse lastnosti prave, saj je njena oblika podvojena v težki železni plošči. Michael Kos je uporabil jeklene niti pri ironičnih »medicinskih« posegih nad kamni v operacijski sobi. Vrsta avtorjev uporablja nit kot nadomestek za barvo pri slikanju; ko šivalni stroj nadomesti čopič, so rezultati v tehničnem smislu resda okorni, vendar zato ne nujno prikrasani na ravni likovnih kvalit. Kei Takemura se tako denimo predstavlja z veličastnim kosom prosojnega blaga, na katerem je s posebnim kolažiranjem in prepletanjem različnih materialov in tehnik ustvaril trepetavo podobo lastne sobe, ki v slutnji potresa, na kar namiguje naslov, povzema krhkost človekovih stvaritev v primerjavi z močjo narave. Nedvomno eno boljših del, kar velja tudi za z nitmi prepredene, zelo subtilno učinkujoče kubuse avtorja Chiharuja Shiota, v katerih se izgubljajo kosi oblačil.

Pri instalaciji Lade Cerar in Saša Sedlačka se pozornost s »slikanja« z nitjo premakne tudi k premisleku o razmerah v te-

Chiharu Shiota, *Travma/Vsakdanjik*, mešana tehnika. Razstava Nit bo v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu na ogled do 7. 10.

kstilni industriji v kontekstu globalizacije: v sklopu njune instalacije Straniščna školjka – Made in India si je mogoče ogledati video, kako indijski moški na ulici po naročilu izdelujejo vezene, razobešene v galeriji. Oblačilna kultura je nedvomno pravi poligon za vnovično spraševanje o pomenu in vrednosti potrošniških dobrin. Takšno tematizacijo najdemo pri Silke Wawro, katere projekt Volksware deluje kot predstavitev blagovne znamke, ki temelji na predelavi rabljenih oblačil, medtem ko Marija Mojca Pungerčar s projektom Socialdress posameznikom omogoča hitro in poceni izdelavo oblačil.

Nit, ob kateri se ponuja plejada kulturnozgodovinskih, simbolnih in »praktičnih« referenc, ki jih razstava uspešno zajame, kot takšna ni pod udarom nekakšne posebne konceptualne problematizacije; avtorico razstave je zanimala predvsem njena pojavnost v likovni umetnosti, ki do uporabe najrazličnejših materialov že lep čas nima nobenih zadržkov. Stranski, vsekakor zelo pozitiven produkt takšne zasnove je seveda njen izrazito pluralistični značaj – razstava zveni kot ilustrativen sprehod skozi polja sodobne umetnosti; kot vnovičen dokaz neukalupljene domišljije, ki slednjo povzdiguje v območje popolne, z ničimer omejene svobode duha.

Razstava Nit ob 50. obletnici Koroške galerije likovnih umetnosti

Ustvarjalci so kapital, ne poraba

Tanja Lesničar - Pučko

Slovenj Gradec – »Koroška galerija likovnih umetnosti« je bila v času svojega delovanja vse od ustanovitve leta 1957 do danes, ko praznuje petdesetletnico, pomemben dejavnik kulturnega razvoja v Slovenji. Pravi direktorica galerije Milena Zlatar, ki je ustanovi pred desetimi let dala nov zagon. Galerijska dejavnost je v petdesetih letih odpirala in odpirala mednarodne povezave, zaradi katerih je Slovenj Gradec doma in v tujini umeščen kot prepoznavno kulturno središče, pretok obiskovalcev in strokovne javnosti narekuje enakomerno predstavitev stalnih zbirk ter študijskih razstav domačih in tujih ustvarjalcev – tematske razstave, retrospektive, pregledne razstave, razstave, ki odpirajo družbeno aktualna vprašanja. Galerijska dejavnost je v mnogih smereh bogatila domače okolje: zaradi nje se je v regiji razvila kultura, ne le na likovno-vizualnem in muzejskem področju, temveč tudi v drugih strokah na področju kulture, od ljubiteljske do profesionalne.

Zlatarjeva je direktorica od leta 1997, pravkar se ji bo iztekel drugi mandat: »Seveda je z zamenjavami vodstva prihajalo do konceptualnih sprememb, čeprav je zelo pomembno ohraniti tudi kontinuiteto nekaterih usmeritev. In tega sem se držala. Galerija je ohranila angažirane koncepte, ki so bili začrtani že v šestdesetih letih in so danes bolj kot kdaj koli prej aktualni.

Za prednostno nalogo sem si postavila povezovanje zbirk in aktualne razstavne dejavnosti. Same zbirke niso dovolj, potrebno jih je narediti privlačne in aktualne. Če torej imamo dobro zbirko slikarja Jožeta Tisnikarja, za ka-

ščasoma le še pridobival na pomenu in prepoznavnosti (tudi v tujini), potem moramo za to nekaj narediti. Koncipirali smo razstavo Hommage J. Tisnikarju, tako da smo vzpostavili dialoge z drugimi avtorji podobne poetike (na primer s kiparjem Mirsadom Begićem, s slikarji, kot so: Zoran Mušič, Zdenko Huzjan, med fotografiji Herman Pivk). Sedaj bomo povabili še tuje umetnike. Tako nastaja stalna zbirka s premišljenimi odkupi, darili in volili. Če smo sprejeli donacije umetnikov, v zadnjem desetletju kar nekaj (Bogdan Borčić, Pino Poggi, Valentin Oman, Stefan Platinč), potem je pomembno, da te zbirke živijo in odsevajo naš razstavni program.

Na drugi strani je seveda živ razstavni program. Seveda pridejo obdobja, ko je konjunktura zdaj večja in zdaj manjša, ampak če so temelji dobri, zgrajena vzdrži tudi bolj sušna leta; upam, da jih ne bo prekmalu. Sem pa prišla do spoznanja, da ni pomembno za vsako ceno razstavljati v tujini in tja prenašati raz-

Milena Zlatar

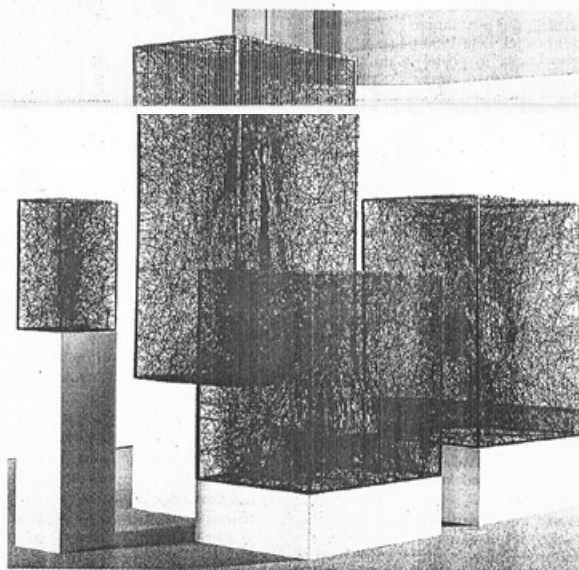
stav, da je pomembneje, da so pri nas dobre razstave, da zainteresirana publika prihaja sem in da naša in tuja umetnika skupaj razstavljajo ter se naša galerija na tak način uveljavlja, vzpostavlja se kulturni center, ki je lahko zato, ker je poseben in drugačen, še bolj zanimiv.

Ima galerija dovolj obiskovalcev in kako ti sprejemajo sodobno umetnost?

»Obisk je v naši galeriji vedno zelo dober, lahko si privoščimo razstave, ki bi jih bili veseli v znanih umetniških središčih. Ljudje so zanje tudi primerno vzgojeni, naj se sliši še tako čudno. Iz tujine prihaja za zdaj tako samo zainteresirana publika, manj je naključnih turistov, upam, da bo več tistih, ki bodo prihajali organizirano, tako kot mi romamo v Benetke: Facini, Maffei... Tu ujamemo tudi galerijski časopis PR (Poznamite Radovedni), kjer pojasnjujemo svoj program, sodobno vizualno umetnost in dediščino, ljudi vzpodbujamo, da so lahko nad razstavami navdušeni ali ne, lahko jih celo razjezijo, imajo vtis, da jih ne razumejo (trečejo, da to ni za njih, ali se vprašajo: kaj pa je v tem umetniškega?), bili bi res zelo žalostni, če nas sploh opazili ne bi. Kar se k sreči ne zgodi. Najhujša stvar je torej ravnodušnost, povsod, ne le pri naši dejavnosti. Dediščina so naši temelji in tisto, kar nastaja danes, bo jutri dediščina, torej je zelo pomembno, da vzpodbujamo tudi sodobno produkcijo, da smo opora umetnikom, ki ustvarjajo danes, čeprav v materialnem smislu to žal ne moremo biti. Bili bi veseli, da bi se vzpostavili takšni pogoji, da bi čim več ustvarjalcev lahko solidno preživel. Dogodila bi se velika škoda, če bi se stvari obrlele drugače: ustvarjalci (v presežkih umetniki) so naš velik kapital in ne le družbena poraba.«

Justyna Koeke (Poljska-Nemčija), Krvni obtok, 2003

Chiharu Shiota (Japonska-Nemčija), Travma-vsakdanjik, 2006

Maja Škerbot: nit na piedestalu

Ljubljana – Maja Škerbot je umetnostna zgodovinarica, kritičarka in kuratorka, ki živi in dela v Berlinu ter v Sloveniji.

Kako je nastala zamisel o razstavi Nit? Eden temeljnih ciljev pri pripravi razstave je bil pokazati nehematični in s pluralnostjo zaznamovan značaj sodobne vizualne produkcije. Kot umetnostna zgodovinarica in kuratorka si prizadevam ustvarjati razstave, ki so zanimive strokovno podkovanemu in hkrati tudi strokovno manj poučenemu občinstvu, ki stremi h kakovostnemu in ozaveščenemu vizualnemu stilu. Minula leta sem na svojih obhodi po atelejih in galerijah opazila, da je nit kot material velik izziv številnim umetnicam in umetnikom, in zato sem koncept ponudila direktorici KGLU Mileni Zlatar. Ta se je takoj ogrela za sodelovanje. Navsezadnje ni zanemarljivo, da je prav ta galerija že vrsto let gostiteljica bienala slovenske umetnostne obrti, hkrati pa gre za eno pomembnejših slovenskih institucij, ki ob svojih zelo kakovostnih stalnih zbirkah pripravljajo zanimive raz-

Maja Škerbot: Razstavo sem zasnovala kot sprehod skozi imaginarno stanovanje, v katerem živijo ljudje, ki so do svojih gostov zelo odprti in prav vse radi delijo z drugimi – prijetno in manj prijetno. S konceptom sem želela pokazati, da je umetnost del našega vsakdana. Še posebej pa sem navdušena nad ironičnimi in humoristični deli ter deli, ki se te emocionalno dotaknejo.

stave domačih in tujih umetnikov. Upam, da je tudi razstava Nit ena od njih.

Vašo izbiro je torej pogojeval material...

Da, navidezno smo se odpovedali kuratorski praksi, ki temelji na vsebini, ter na piedestal postavili material. Nit je bila stojišča v domeni oblačilne kulture in utilitarnih rab, v polje vizualne umetnosti pa je vstopala postopoma v 20. stoletju, ki ga je zaznamovala pluralnost umetniške produkcije. Za to produkcijo je med drugim značilna tudi uporaba številnih cenjenih materialov, ki so jih umetniki začeli uporabljati pri ustvarjanju šele takrat, ko se je umetnost osvobodila strogih, tako imenovanih klasičnih norm, ki so poleg hierarhijske področji (zgodovinsko gledano sta bila zlasti slikarstvo in kiparstvo kot medija vodilna predstavnika tako imenovane visoke umetnosti) predpisovale tudi žlahtne materiale.

Na razstavi je presenetljiva zelo pisana raba niti, blaga in tekstilnih izdelkov. Je to nekako na novo odkrito polje?

Za pripravo razstave je bila odločilna zares samozavestna in presenetljiva množica uporaba niti pri kreiranju umetniških del, pozicij in izjav v zadnjih letih. Ta fenomen povzdigovanja »profanih« materialov kaže na pluralni značaj polja sodobnih vizualnih umetniških kreacij pa tudi sodobne družbe, v kateri se razblinjajo razlike med spoloma, saj uporablja nit kot material tudi vse več moških, s čimer se ruši klise ročnih del, ki so bila stoletja ženska domena. Prenos tekstilne proizvodnje iz Evrope v Azijo in drugam pa je, če nekoliko pretiravam, povzročil, da v Evropi danes živijo in z niti ustvarjajo večinoma le še umetniki, tekstilna industrija pa v tem koncu sveta počasi izumira oziroma je vse bolj zaznamovana z unikatnimi utilitarnimi kreacijami. Nas so zanimala umetniška dela in pozicije, ki material in omenjene teme izvirno prevajajo v umetniške izdelke, pri čemer naj poudarim, da smo hoteli pokazati tudi, da vendarle obstaja meja med umetniškimi deli, izvedenimi z nito, ter izdelki umetnostne obrti in oblačilne kulture na drugi strani. tp

Rdeča nit

Razstava Nit; projekt: Socialna obleka na metre; Koroška galerija likovnih umetnosti, Slovenj Gradec

Barbara Predan

Zanimivo je, da eno ključnih sprememb v razvoju družbe povežemo z iznajdbo stroja za predelavo bombaža. Prvi tak stroj po imenu Jenny je iznašel tkalec Jakob Hargreaves in povsem nenadejano sprožil kamenček v plaz, ki ga danes imenujemo industrijska revolucija. Gre seveda za čas druge polovice osemnajstega stoletja, za preobrat, ki je v celoti spremenil družbo in ustvaril prostor za nastanek novega razreda, imenovanega proletarijat. Vse, kar je sledilo, vsaj v grobem poznamo. To, kar ostaja nespremenjeno in je še vedno vseprisotno, je potreba po gospodarski rasti. V nasprotju z industrijsko revolucijo, ki je sprva dala pogon prav tekstilni industriji, smo danes na pragu rednega zapiranja in seljenja tekstilnih obratov. Vprašanje, ki se zastavlja, je, ali so ti znaki novi znanilci sprememb, ki jih trenutno še nismo sposobni prepoznati, poimenovati?

Nedvomno lahko na tem mestu reflektivno vlogo odigra prav sodobna umetnost. S projektom Nit se kuratorka razstave Maja Škerbot na prvi pogled loti profane, utilitarne teme. Vsakdanji element postane rdeča nit razstavljajoče skupine umetnikov. Slednji želijo odstraniti družbeno aktualna vprašanja, ki se porajajo v intimi doma in prenašajo v javno, ki jih srečujemo vsak dan. Hibrid med obema ustvarja projekt umetnice Marije Mojce Puingerčar, ki zapše, da želi s projektom Socialna obleka označiti

in modo. Izraz socialna obleka uporablja za oblačila, ki delujejo povezovalno v smislu skupnosti. Ob tem je pomembno, da obleke, ki nastanejo pod blagovno znamko Socialdress, ni mogoče kupiti v trgovini, temveč jih je mogoče le izdelati.

Željo po druženju in izdelovanju oblačil na delavcih lahko vidimo tudi v drugi luči. Interpretiramo jo lahko kot akcijo, ki poziva in spodbuja k občinskiemu pristopu. Pristopu, ki ga je industrijska revolucija pred več kot dvesto leti dobesedno pozabila, toda ne izkoreninila. Vračanje h koreninam ali kot je že v devetnajstem stoletju prevoško pozval John Ruskin: »Nazaj k naravi.« je želja, ki je še vedno med nami. Morda bi bilo smiselno – skozi postmoderna očala – na novo preiehati misel, ki jo je Ruskin zapisal že daljnega leta 1877: »Delo, za katerega ste plačali z nakupom, pravzaprav postane vaše delo. Kupili ste roke in čas delavcev, ki so v resnici vaše roke in vaš čas.« Z zapravljanjem za nesmiselne stvari torej ne zapravljate le lastnega denarja, temveč tudi lasten čas in delo. In prav v tem se nahaja presežek, ki ga Puingerčarjeva želi vzbuditi s svojimi delavci.

Z kje, da prevzamete niti v svoje roke, spodbuditi razmišljanje o stvarih, ki jih želite narediti in sporočiti drugim. Zgovoren primer je Maureenino Volilno krilo. Pod vplivom lanskoletnih volitev v Avstriji je za izdelavo krila izbrala blago, ki ni vsebovalo oranižne ali modre barve. Barvi, ki ju uporabljajo avstrijske ekstremsne desničarske stranke, saj v svoji politiki propagirajo sovražnost do tujcev. Njeno sporočilo je bilo jasno: kot tujka, ki živi v Avstriji, ne podpira takšne politike in slednje se odraža tudi na njenih oblačilih. Gre zgolj za drobno, osebno reakcijo, toda gre za akcijo, ki je še zadovoljji zgolj z resigniranim opazovanjem dogajanja. Ali kot pomenljivo poimenuje Iris Schieferstein svoj triptih na razstavi: »Danes ne bom pripravila večerje, danes bom razmišljala.«

Razstava Nit ob 50. obletnici Koroške galerije likovnih umetnosti

Prava umetnost je preživetje

Tanja Lesničar - Pučko

Ljubljana – Vizualna umetnica Marija Mojca Pungercar ima, kot pravi, staromodno izobrazbo, ki je umetniki, ki danes prihajajo iz zelo različnih področij, običajno nimajo več: po šoli za oblikovanje je sredi 80. let začela delati v Novoteksu in potem v Labodu, kjer je kreirala ženske bluže, nato pa je šla na likovno akademijo, kjer je študirala slikarstvo in po diplomu opravila še specialko. Potem je sledila tujina: najprej Avstrija, potem New York in nato San Francisco, kjer je magistrirala iz novih žanrov.

In kaj se je v tem obdobju dogajalo z vašim ustvarjanjem?

Že med študijem sem se v veliki meri preživljala s kostumografijo, sodelovala sem predvsem z Ano Monro, najprej v okviru skupine Linije sile, potem samostojno. Resno poklicno pot pa sem začela s sliko na velikih platnih v olju ali akrilu, slikala sem besede, zanimala me je podoba besed. Potem sem začutila, da me slikarstvo utesnjuje in leta 1994 sem v Francoskem kulturnem centru naredila prvo instalacijo, v kateri sem prvič povezala svoj interes do oblačil z umetnostjo. Pozneje sem začela vpletati še druge medije, performans, video, fotografijo. Lani sem v projektu Socialdress (Socialna obleka) dodala še živo akcijo šivanja oblek, ustvarjanja tekstilnih izdelkov. Projekt je letos dobil tudi svoj prvi metražni produkt – modno tkanino Socialdress Dezen 01 Graz & Ljubljana.

Ta projekt je predstavljen tudi na razstavi Nit, hkrati pa ste se na hecen način vrnila tudi k podobi besede.

Da, šivalne delavnice in vtise udeležencev sem posnela, nato pa njihove izjave spremenila v vzorec, odtisnjen na blago. Ti teksti, ki so postali vzorci, so arhiv teh delavnic. Te se dogodijo v nekaj urah, za njimi pa razen izdelka, ki ga udeleženec naredi in ga potem kot performans nosi v resničnem življenju, ne ostane nič. Zdaj je ostalo to blago, ki je nekakšno ustno izročilo naslednjim generacijam šivalcev.

Socialna obleka je torej projekt, v katerem raziskujete tako prenos obrtnih znanj kot socialne odnose, kar je v sodobni umetnosti pogosta povezava. Kako projekt razumejo udeleženci?

Udeleženci so ljudje, ki bi sicer redko šivali, še posebno, kot pravijo, ne bi tega počeli sami, in to je gotovo eden izmed razlogov, zakaj ta znanja izumirajo. Danes se vse dogaja v komunikaciji. Delavnica je torej tudi družabni prostor, kot so bile nekoč obrtne delavnice, preden jih je povzela industrija. Neka udeleženka se je spomnila šivilj iz mladosti,

Marija Mojca Pungercar

ki so hodile po hišah in zašile, kar je bilo treba, pri tem pa seveda prenašale tudi novice, čveke in še kaj. Moj interes na teh delavnicah je v tem, da svoje privatno šivanje selim v javni prostor, kjer živi naprej, z novimi izdelki nastajajo nove zgodbe. Zame je materialni predmet še vedno zelo pomemben, nisem umetnica, ki bi ji šlo zgolj za koncepte ali sporočila, veliko mi je do tega, da bi nastalo kaj zanimivega, in če je uporabno, še toliko bolje.

Spominjam se šiviljskih delavnic kot izredno nenavadnih kozmosov, tesnih prostorčkov, natrpanih z blagom, in šivilj, pogosto zelo strogih tet...

... strogih verjetno zato, ker je šivanje tehnologija, ki je resna stvar.

... ki pa so včasih tudi vsiljevale oblačilne stile.

(Smeh) To je bil skorajda servis osebnosti, tako kot imamo danes psihiatre. In če obrnem zadevo, ko ljudje pri meni šivajo, jih ravno tako obhajajo sila različne zamisli, od socialnih do psiholoških in celo političnih, kos tkanine prinese neko spremembo. V resnici gre za čisto ustvarjanje: materijo je treba preoblikovati.

Šivanje velja za žensko domeno, le v najbolj izpostavljenem delu jo prevzamejo moški kreatorji, enako kot pri kuhanju...

In to velja celo za slovenske razmere. V glavnem so to feminizirani moški: feminizirana ženska ni nič posebnega, feminiziran moški pa vzpostavlja razliko do moškega in do ženske in v tem je zanimiv, nevsakdanji, prav to pa velja tudi za modo, tudi ta ni del tvojega sveta, ampak je ideal. Če sam narediš

izdelek, si ga prisvojiš na drug način, kot da ga kupiš. Moja blagovna znamka – v obleke všijemo vezeno etiketo »Socialdress« – se od drugih loči po tem, da je ni mogoče kupiti, ampak jo lahko narediš le sam.

Bi torej pregovor, da obleka naredi človeka, pri vas pomenilo, da se delate sami, namesto da bi vas drugi? Koliko nas v današnjem svetu, ko sta pluralizem stilov in izbira na videz neizmerna, še »delajo« drugi?

Zdi se mi, da je danes pluralizma v oblačenju zelo malo, še pred kakimi desetimi, petnajstimi leti je bil ta diapazon stilov, sobivanje identitet veliko večje kot danes, ker se slabo počutimo, če smo videti malo drugače. Kar pa zadeva pluralizem v umetnosti, je čas res prinesel veliko več priznanih možnosti tehnik; tehnologij, vendar med njimi vladajo hierarhije: nove tehnologije so trda linija in so vsekakor najbolj cenjene, medtem ko tehnologije, kot jih razkriva razstava Nit, že zaradi svoje mehke linije veljajo za obrobne. Med trdimi in mehki tehnologijami v umetnosti skorajda ni dialoga, kar je škoda.

Vaši projekti so zaradi neprofitnosti verjetno v veliki meri odvisni od subvencij ministrstva?

Svoje projekte produciram sama oziroma v okviru društva KUD Trivia, nato jih ponudim galerijam, kadar se pokaže priložnost. Kar pa zadeva subvencije, včasih imamo več, včasih manj sreče. Tisti, ki odločajo o teh subvencijah, so večinoma v rednih službah in se jim niti ne sanja, kako težavno je življenje samozaposlenih v kulturi. Zakonodaja nas obravnava kot obrtnike in kmete, zato smo prisiljeni razvijati »strašne« tehnike preživetja.

Prava umetnost je torej preživetje.

In to pod najstrožjim očesom davkarije. In zato ne razumem, zakaj se ti naši reformatorji, vsi dobro preskrbljeni, spravljajo ravno nad nas, ki obračamo tri fičnike, medtem ko drugje mimo davkov stečejo milijarde! Sodobni vizualni umetniki delujemo na zanemarnem področju, tržišče pri nas ni razvito, tudi sponzorjev skorajda ni, razstavnin, ki bi bile nekakšen ekvivalent knjižničnemu nadomestilu, nihče ne izplačuje, delamo zgolj za ugled in za osnovno socialno varnost v obliki statusa. Tako smo iz leta v leto odvisni od vsakokratnih odločitev ministrstva, ki pa za ohranjanje statusa zahteva izjemne dosežke v triletnem kontinuiranem delu. Katera galerija pa me bo pri 60 letih še hotela gostiti? Umetnostni trg je v tem smislu popolnoma mainstreamovski: zaželeni so mladi, čedalje mlajši. Redkokateri umetnik je v zrelih letih še aktualen, štipendije se končajo s 35 leti, od tu naprej se moraš bolj ali manj sam znajti. To še posebno velja za umetnice.

Čutna zgodba o Niti

Mednarodna razstava Nit je zagotovo ena tistih, zaradi katere se velja to poletje podati na pot na drug konec Slovenije. Koroška galerija likovnih umetnosti je z gostujočo kustosinjo Majo Škerbot pripravila projekt, ki navdušuje z večplastnim, vizualno bogatim konceptom, zanimivo avtorsko zasedbo in provokativno zasnovano tematiko.

Takšne teme se doslej pri nas na tak način ni lotila še nobena razstava in zato prav vznemirja spoznanje, koliko sodobne vizualne produkcije se pravzaprav odvija v mediju, ki ga obvladuje tako običajno »orodje«, kot sta šivanka in nit. Širina njune vizualne govorice sega dlje od obrti, dlje od gobelinov in tapiserij naših babic, dlje od tekstilnega in modnega oblikovanja. Projekt skozi medije od šivanih slik do šivanih objektov in ambientov korakoma razodeva to svojevrstno umetniško prakso in jo stopnjuje iz formalnih v pomensko vedno globlje plasti. Sooča njene estetske in poetične razsežnosti, polne notranjih nasprotij in s tem nadgrajuje naš kolektivni spomin, ki nit še vedno zaznava predvsem v njeni uporabno/dekorativni funkciji.

Procesualnost

V zgodbo o Niti nas lahko potopi Andre Tempel s »Škarjami«, katerih ostri kraki so prevezani in ukročeni z debelimi plastmi. Iracionalen obrat moči in igra nasprotij podajta čar posebne, Lautreamontske, nadrealne lepote. Ta nas spremlja skozi razstavo, ki je polna nepričakovanih zapletov in gledalca pušča v napetosti vse do konca.

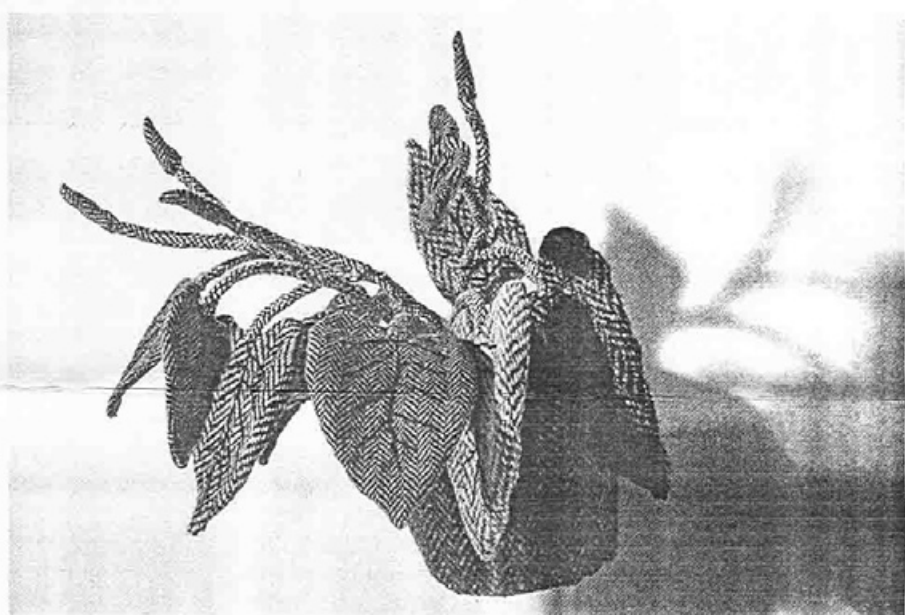
Nato vstopimo v osrednji razstaveni prostor, kjer razstavljena dela tematizirajo prakso šivanja (z različicami od vezenja do kvačkanja) v prvi vrsti kot proces, kot delo, kot izjemno produktivno izdelovanje neskončnih zank, ki naj bi rezultiralo v uporabnih in dekorativnih izdelkih, ki pa je hkrati lahko tudi predmet čiste kontemplacije. Freud je možen vzrok zato videl v dejstvu, da prav ročna opravila, kakršno je vezenje, lahko izzove intenzivna »hipnotična stanja«, saj zahtevajo daljša obdobja zelo koncentriranega dela. Zdi se, da avtorji s svojimi »izdelki«, kot je skvačkana hrana v »Banketu« Patricie Waller na humoren način komentirajo prav ta vidik. Prav tako Janet Morton in Anu Tuominen, ki hkrati postavljata

naravo tega dela v nove, nepričakovane kontekste.

V svetu podob

»Social dress« Marije Mojce Pungerčar zaokroža prejšnji del razstave in nas brez posebne cezure popelje v naslednji del zgodbe, kjer nit spregovori v kontekstu (šivane/vezene) podobe, ob kateri se zavemo dolge zgodovine njenega obstoja, vse dokler ni v 20. stoletju končno prestopila v polje avtonomnega umetniškega dela. Dela učinkujejo rahlo, subtilno in slikovito. Šiv avtonomno prevzema funkcijo vehementne slikarske poteze in večino-

če ne skoraj najboljše delo cele razstave. Gre za izjemno čutno postavljeno ambientalno delo Barbare Caveng. Njena spalnica nas nagovarja ne le kot konceptualno in ambientalno dovršena celota, ki tematizira intimne odnose moškega in ženske, ampak tudi z detajli, vezanimi na posamezne predmete. Zlasti izstopajoča je podoba, na vznožje postelje »brezsramno« ušitega detajla razkrečenega ženskega telesa kot centra moškega užitka v slogu estetike Schiellejevskih aktov. Šivi so podani z minimalistično, preprosto, virtuosno potezo, kot bi zrli v risbo. Spominja na dela mojstrice vezanih podob Ghade

ma dopolnjuje ali pa celo nadomešča risbo ali slikarsko potezo na platnu. Tu so prešite slike Saša Vrabiča, šivani portreti Petre Varl, degajevski »Pas de deux« Eduarda Lesjaka. Naletimo še na različne variante gradnje šivane/vezene podobe. Kolaž »Šivance« Polone Maher, učinkujejo kot urejena abstraktna kompozicija, medtem ko Jochen Flinger tematizira dvojno naravno strojno tkane podobe, njeno »pravi« in njeno »napačno« varian-to, kjer prav iz slednje žari izjemna dinamika gibanja šivanke. Zavestna estetika kiča je prisotna v delu Julije van Koolwijk, ki je s kombiniranjem različnega tekstila in potiskov sestavila humorno stensko kompozicijo, ta je prisoten tudi v zdizajnirani svetilki Clausa Föttingerja. Mnogo bolj umirjeni sta sliki Alena Ožbolta, kjer se pod stekleno opno prepletajo neskončna vozlišča niti, ki prede zvijajočo abstraktno podobo.

Vznemirljivost intimnega

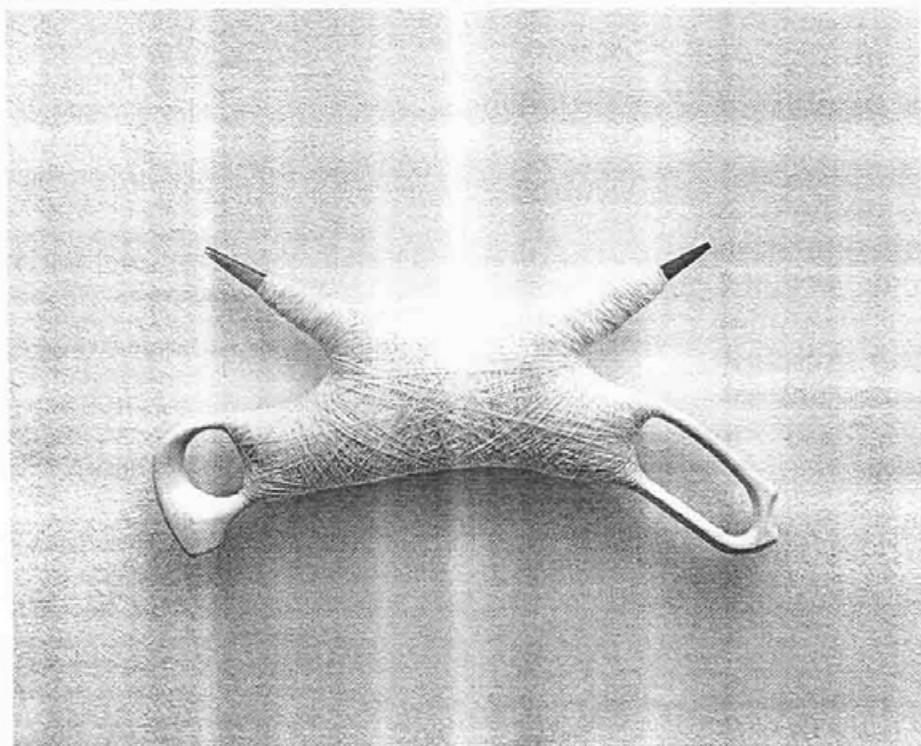
Ob knjigi, polni šivanih detajlov, Andrejke Čufer vstopamo v najbolj vznemirljiv del razstave. Vstopamo v svet človekove intimnosti. Tu nas čaka odlično,

Amer. V tem je tudi draž in posebna poetika, saj je šiv v svojem bistvu fizična sled, praviloma vselej bolečega vboda igle z nitjo v »mesovje« blaga. Od tod toliko ekspresije, dramatičnosti, poetičnosti a hkrati nežne sublimne lepote.

Na tem mestu postaja zgodba o Niti vse bolj provokativna, mestoma temačna, polna čutnosti, »prepovedanih« tem, bizarnosti, potapljanje se v najbolj nadrealen svet nepričakovanih situacij, nenavadne lepote v duhu zgodovinskih avantgard, preobremenjen v sodobni jezik. Če je doslej vezena podoba ostajala v manjšem formatu, se je zdaj razbohotila v prostor, nit pa naselila v najbolj nepričakovane kontekste. Ti so zdaj daleč od sveta gospodinjin in dela, daleč od dekoracije in »slikarskih« podob. Šiv kot vbod postaja prispodoba osamljenosti, bolečine, travme, obsesij, prepovedanih misli, neizrečenih želja. Zgodba se prične tik za Velikanskim zastorom, ki obvladuje razstavno dvorano, na katerem Kei Takemura z vezenjem v slikarski maniri upodobi »Sobo K.I. v Tokyu«, ki je slutnja o potresu. Tu najdemo tudi zaveso Ise Melsheimer, polno zveze-

Barbara Sterle
umetnostna zgo-
vinarka in likov-
kritičarka.

*V tem je tudi
draž in poseb-
na poetika,
saj je šiv v
svojem bistvu
fizična sled,
praviloma
vselej boleče-
ga vboda igle
z nitjo v »me-
sovje« blaga.*

nih preklinjajočih besed, in ogromno podobo »Krvnega obtoka«, spleteno iz debelih, krvavo rdečih žametnih svaljkov Justyne Koeke. Vrhunec bizarne, skorajda strašljivega so »akvariji« hibridnih bitij Iris Schieferstein v slogu Damiena Hirsta. Sestavljena, sešita so iz resničnih delov živali, sporočajo »Danes ne bom pripravila večerje, danes bom razmišljala«. Od šoka nas sprostijo duhoviti gobelini Lade Cerar in Saša Sedlačka. Gre za miniaturne vezenine stranišnih školjk, ki skupaj z videom konceptualizirajo vprašanje človekovega intimnega prostora. Ponovno nas vzburi še ena spalnica. Elodie Antoine nas popelje v še en svet skrajne človeške intimnosti, človeškega telesa in psihe, ki ponovno spominja na novodobni nadrealizem Louise Bourgoise, ki je napolnjen z bolečimi spomini, zatrtimi in prepovedanimi željami, temačnimi mislimi. Ta se stopnjuje v sobi, ki je postavljena posebej za dve deli. Michael Kos spregovori o »Lazaretu«, gre za ambient laboratorija, v katerem na operacijski mizi namesto pričakovanega telesa čakajo kamnite gmote, prešite z jekleno vrvjo. V kotu sobe je video Rosalie Bannet, ki tematizira buñuelovsko operacijo na hibridnem objektu, iz katerega anonimna operaterka ob čutni glasbi izrezuje oko, za oko.

Ženski princip

Nit je ena tistih razstav, ki dovoljuje neskončno interpretacij. In čeprav namen razstave nikakor ni bil izpostavljati kakršnih koli feminističnih poučkov, je eno od zanimivih spoznanj, da na njej vendarle prevladujejo dela, ki izžarevajo močan ženski princip

čutnosti, lepote, intimnosti. S tem se očitno nadaljuje stoletja stara tradicija, ki kljub prisotnosti avtorjev obeh spolov, še vedno večinoma ostaja v domeni ženske. Prav ženske so v tem delu, v preteklosti sprva videle zlasti možnost misliti in spregovoriti o sebi, saj sicer niso imele veliko pravic za svobodo svojega izražanja o sebi, o tem, kdo so. A bolj kot to, da so se s tem upirale sistemu, v katerem je bila zanje priznana le vloga gospodinje, matere in žene, je v kontekstu pomena razstave pomembno izpostaviti dejstvo, da so prepeljale to kreativno prakso v svet umetnosti. Če preskočimo nekaj modernističnih avtorjev, se je to dogajalo zlasti v feministični umetnosti zadnjih 30 let, kjer je bila ena glavnih protagonistk odlična Ghada Amer. Pomembno je, da so z vključitvijo šivanja v svoje umetniške prakse umetnice, kot so Kate Walker, Judy Chicago in Elaine Reichek, prve izzvale večjo pozornost. Suvereno so se lotile razbijanja mej, ki so delile obrt od umetnosti, javno od zasebnega, moško od ženskega, in privedle to prakso do tam, kjer je danes in kakršno jo lahko občudujemo tudi na razstavi, kakršna je *Nit*.

Lahko rečemo, da *Nit* dodaja svoj košček v mozaik večjega priznavanja avtonomije te umetniške prakse. Dela na razstavi postavljajo njeno tradicijo v opozicijo in hkrati v dialog s sodobnim časom, rušijo stereotipe o njeni gospodinjstvi, postavljajo na glavo razmerja med »Low« in »High art«. Obrt in dekor tako klasificirajo kot umetniško delo s potenciali, enakovrednimi klasičnemu slikarstvu in kiparstvu, instalaciji. Razstavi želimo čim več gostovanj. ■

DELO, leto XLIX, št. 112
18.5.2007, str. 23
20 Delo
petek, 18. maja 2007
e-pošta deloskop@delo.si

Pokrajinski muzej Ptuj – Na Ptujskem gradu bodo v ustvarjalni delavnici med 14.00 in 17.00 starši in otroci urejali »grajski vrtiček«, v Palacijo bo ob 14.00 družstvo gospodinje Draženci odprlo razstavo Ajda, na Rimski ploščadi pa bo ob 17.00 rimsko opekarsko peč predstavila arheologinja Marjana Tomanič Jevremov.

Radovljica

Muzeji radovljiške občine – V Čebelaškem muzeju bodo ob 17.00 odprli razstavo likovnih del otrok na temo Čebela – človekov prijatelj.

Rogatec

Muzej Rogatec – Na dvorcu Strmol bodo ob 18.00 predstavili publikacije o vaškem čarovništvu v vzhodni Sloveniji, ki so izšle na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo. Ob 19.30 bo sledil koncert Neja Kuharja (kitara) in Urške Horvat (violina).

Slovenj Gradec

Koroška galerija likovnih umetnosti – Ob 18.00 bodo pripravili slavnostno akademijo ob 50-letnici delovanja te ustanove, ob 19.30 pa bodo odprli mednarodno razstavo NIT. Glej Novosti.

lejanjih. Prevajalka in lektorica dramaturginja Darja Dominkuš, a Jelena Proković, avtor glasbe pretep Branko Završan. Igrajo: Nina Valič, Boris Mihalič, Jurij Zrmo Jakoš. Premieri noč in jutri drama.

lobni ruski pripovednik in drame leta 1999, ko se je vpisal r je bil njegov učitelj Nikolaj Ko- « danes simbolizira posameznika na nemirno tavanje), napisani sedah dramaturginje Darje Do- , ki si ga brez opravičljivih razlo- ma. Srhiljivi paradoks igre je po ladieniču Andreju uspelo v sed- istveno več človečnosti kot čla- na svobodi. Njihovo popolno ezik, ki vsebuje ob najsočnejših a tudi poetičnejše prvine posa-

lektor Simon Šerbinek. Igrajo: Renato Jenček (Howard Katz), Kristijan Guček, Miro Podjed, Mario Šelih, Anica Kumer, Gal Pristovnik, Lučka Počkaj, Igor Žužek, Tanja Potočnik, Tjaša Železnik, Vladimir Vlaškalič, Damjan Trbovc, Rastko Krošl, Minca Lorenci, Tarek Rashid in Igor Sancin. Premiera noč ob 19.30 na Velikem odru SLG Celje.

Celjska postavitev *Howarda Katza* (krst 2001 v avtorjevi režiji v londonskem RNT) je nastala po neobjavljeni različici besedila za uprizoritev na off-Broadwayu februarja letos. Dramaturginja Tatjana Doma piše, da je naslovna oseba agent v zabavnoglasbeni dejavnosti, ki se pri petdesetih začne zavedati nepremostljivih razlik med svojim poslovnim in zasebnim življenjem. S pravili »šovbiznisa« nikakor ne more uskladiti tradicionalnih vrednot, ki jih je podedoval po svojih judovskih starših. Režiser Matjaž Zupančič pa ugotavlja, da se Howardu Katzu v »sadištni komediji«, kot jo poimenuje sam Marber, »lastno življenje še enkrat pokaže kot bizarna zmes melodramskih, sitkomskih in grotesknih scen«. S. PE.

Jazz Cerkno

12. mednarodni festival Jazz Cerkno 2007. Danes nastopajo: Elliott Sharp (ZDA) – ob 20.00, Co Streiff Sextet (Švica, ZDA) – ob 21.30, Kimmo Pohjonen & Eric Echampard (Finska, Francija) – ob 23.00, Oleš & Jörgensmann & Oleš (Poljska, Nemčija) – ob 01.00 v klubu C.M.A.K.

Prvi nastopajoči bo pianist, klarinetist, predvsem pa skladatelj in kitarist Elliott Sharp, gotovo ena drznejših in izvirnejših osebnosti glasbenega obdobja zadnjega četrta stoletja. Študiral je fiziko, kompozicijo, jazz in etnomuzikologijo, kar je pozneje s pridom izkoriščal pri raziskovanju smeri, v katere se je podajal (rock z zasedbo Carbon, orkestralno in godalno glasbo z Orchestra Carbon in Soldier String Quartet, techno in sodobne ple-

sne glasbe na plošči Amusia ...). Newyorški nekonvencionalni glasbenik je objavil več kot 50 albumov. Tokrat bo v solonastopu z akustično in električno kitaro (ter s pomočjo prenosnika) predstavil program The Velocity Of Hue v kombinaciji s podeželskim bluesom ter tradicijo Azije, Indije in severne Afrike. Večer bo nadaljevala zasedba Co Streiff Sextet, ki združuje tradicionalne evropske in afriške godbe z jazzom. Vodja seksteta je Co Streiff, švicarska saksofonistka mlajše generacije, se bo nočoj v Cerknem skupaj z zasedbo predstavila z aktualnim albumom *Loops, Holes & Angels*. Akterja dua *Uumen* sta finski harmonikar Kimmo Pohjonen (Kluster KTU ...) in francoski bobnar ter tolkalec Eric Echampard (Marc Ducret tric ...). Petkovo glasbeno dogajanje bo v klubu C.M.A.K. zaokrožil poljsko nemški freejazzovski trio *Oleš & Jörgensmann & Oleš*. S. G.

Nit

Mednarodna razstava vizualnih umetnosti Nit. Koroška galerija likovnih umetnosti, Slovenj Gradec. 18. 5.–7. 10. 2007. Odprtje noč ob 19.30 na ploščadi pred galerijo in prostori galerije na Glavnem trgu 24.

Mednarodna razstava Nit, katere kuratorka je Maja Škerbot, postavlja na piedestal material, ki je stoletja spadal v oblačilno kulturo in utilitarne umetnosti ter je v polje vizualnega sveta resnično suvereno in presenetljivo množično stopil šele zadnja leta. Gre za poseben fenomen, ki s povzdi govanjem profanih materialov, v našem primeru niti, vzorčno kaže pluralni karakter polja sodobnih vizualnih umetniških kreacij, pa tudi sodobne družbe, v kateri se razblinjajo razlike med spoloma. Nit kot material uporablja pri ustvarjanju umetniških del in pozicij vedno več moških, s čime se spreminjajo klišeji. Izbrane umetniške pozicije 33 domačih in tujih umetnikov in njihovi različni estetski jeziki uporabljajo nit kot material na pri marnih in zlasti sekundarnih ravneh. K. R.

DELO, 18.5.2007, leto XLIX, št. 112, str. 23

TE DEN

V SLIKI VEČER, LXIII, št. 119, 16.5.07, sobota, 26. maja 2007

Slovenj Gradec: Pol stoletja obstoja in hkrati mednarodnega povezovanja so z akademijo in odprtjem razstave sodobnih vizualnih umetnosti Nit (Thread) proslavili v Koroški galeriji likovnih umetnosti. Ob dogodku sta nekaj besed izmenjala tudi direktorica ustanove Milena Zlatar in dolgoletni vodja odbora za mednarodne prireditve Drago Plešivčnik. Razstava bo na ogled do 7. oktobra. (Tomo Jeseničnik)

Slovenj Gradec

Petdeset let Pečkove galerije

Foto Ivan Praprotnik

Koroška galerija likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu je stara petdeset let. Na njen rojstni dan, ki ga je počastila z odprtjem mednarodne razstave sodobnih vizualnih umetnosti Nit (Thread), je prišlo veliko ljudi od blizu in daleč, vseh pa je bil najbolj vesel eden od ustanoviteljev galerije in njen dolgoletni direktor, akademski slikar Karel Pečko (na fotografiji levo s pevcem Janezom Lotričem). Danes 87-letni mojster še vedno slika Uršijo goro. Pečko, ki je kar štirideset let (1957-1997) vodil prejšnjo Umetnostni paviljon, zdaj Koroško galerijo likovnih umetnosti, je bil v tem času, skupaj s sodelavci – med njimi z Dragom Plešivčnikom, Bogdanom Pogačnikom in drugimi – organizator številnih mednarodno odmevnih in družbeno angažiranih razstav v veliki galeriji majhnega mesta. Tudi po zaslugi Karla Pečka, Slovenjgradčani ga poznajo po sloganu »Čujte vi, poslušajte ti,« je OZN pred časom mestu ob Mislinji podelila naziv mesto, glasnik miru. Rojstnodnevno razstavo Nit – vaše in naše zasebnosti je pripravila v Berlinu živeča kuratorka Maja Škerbot, na razstavi pa sodeluje 33 povečini mladih umetnikov z vsega sveta. I. P.

NEDELO, leto XLIX, št. 120, 20.5.2007, str. 23

Dolgčas jim je kljub potresu, mis in Niti

IVAN PRAPROTNIK

Na Koroškem se že nekaj časa ne zgodi nič takšnega, da bi prišlo na prvo stran časnika ali med prve tri novice na televiziji. A se je marsikaj zgodilo. Na primer potres, ki so ga čutili v Mežiški dolini, z epicentrom pri Celovcu. Druga reč, mis Koroške ali mis hangarja, kakor so rekli obiskovalci. Tretja, razstava Nit v slovenjgraške Koroški galeriji likovnih umetnosti, četrta, merjenje holesterola obiskovalcem hipermarketa v Slovenj Gradcu, ali peta, potop čolnov koroškim splavarjem na Gortini. In nazadnje, napoved, da ravenški predstavniki znova protestirajo pri vladi, ker minister Žagar predlaga Slovenj Gradec za sedež pokrajine.

Dogodkov je iz dneva v dan več, a vse jasneje je, da ti ne zanimajo več Korošci tako zelo, kakor so jih nekoč. Na Koroškem tudi ni bila novica, da so ravenški Metal dobili v roke Rusi ali pa da je direktor slovenjgraške občinske uprave mestni občini rekel adijo in je zdaj bankir. Če bi bile zdaj volitve, bi bil hudič, ne bi bilo kaj povedati, pokazati, mogoče samo obljubiti. Ljudje nič več ne zanima, a toliko se dogaja.

Kaj se skriva za potresom?

Prvi tak dogodek je bil nedavni potres v Mežiški dolini, z epicentrom pri Celovcu. Nekaterim Korošcem so doma zacingljali kozarci in lustri so se zmajali, pa nič. Nobenega strahu, nobenih vprašanj. Ampak potres ni kar tako, četudi je komaj zaznaven. Nihče se ni vprašal, ali bi se lahko ponovil, stopnjeval, kakšne posledice bi lahko pustil. Ljudi ne zanima več ne pravi potres, ne potres na občini, ne v železarni, ne v bolnišnici, ne na borzi. Vse videno, vse znano. A ko smo že pri potresu, je treba reči, da ga ne bi smeli kar tako pozabiti. Če bi Korošci raziskovali, bi morda ugotovili zanimiva spoznanja. Zakaj potres, ko je Koroška menda varna pred tektonskimi premiki v globini Zemlje? Ali kdo minira Korošce? Ali to počne kakšen Korošec, ker se mu je zamerila? To bi lahko bilo usodno vprašanje, saj ne bi bilo preprosto, če bi kdo res še bolj stresel bodočo koroško pokrajino in jo sesul. Tega nikakor ne bi smeli dopustiti. Pozornost ne bo odveč.

Nit bi jih lahko tudi povezala

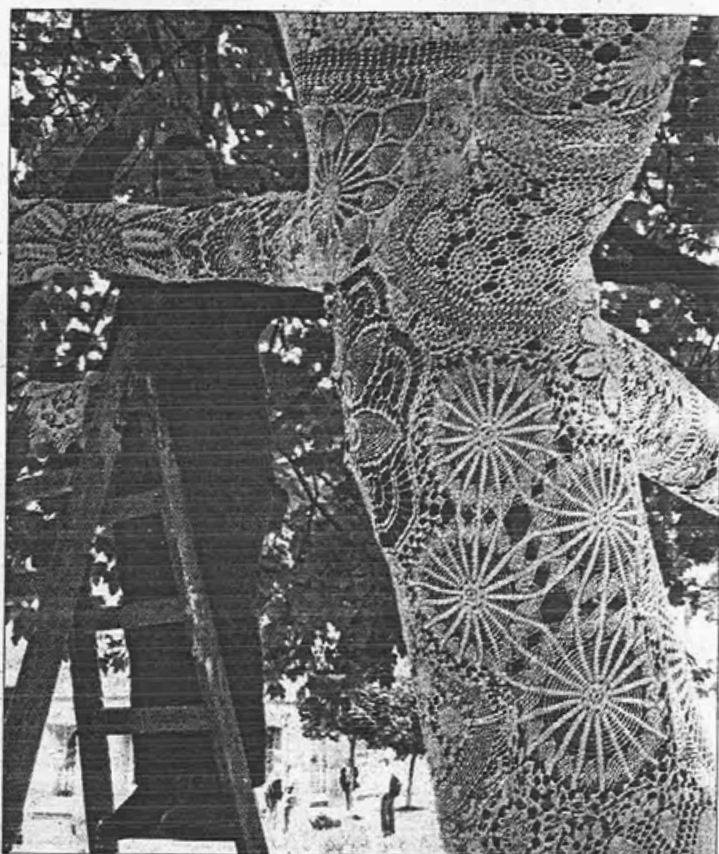
Korošci ne najdejo rdeče niti. Ambicijo, da bi jo pomagala najti, ima razstava ob petdesetletnici Koroške galerije likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, poimenovana Nit. Nit, ki bi povezala preteklost, sedanost in prihodnost, so v galeriji sicer našli, a je menda samo za umetniško uporabo. Nit kot prispodoba, nit kot umetniški lik, nit kot simbol povezanosti časa in ljudi, nit kot sukanec, ki sešije hlače, ali nit, s katero kirurg zašije človeka po operaciji. Vse je na niti, ljudje – tudi Korošci, se tega sploh ne zavedajo. Nit ni samo nit, nit je treba prav dojeti, razumeti, jo umestiti v kozmos, ji dati pravo vlogo in pomen. Z nitjo se res nič ne dogaja, a bi se moralo z ljudmi. A še to jih ne zanima. Kvečjemu, če se komu strga kakšna nit na obleki, bluzi, kostimu. Ljudje se šele potem zavedo pomena niti. Nit bi Korošce lahko tudi povezala, če bi bila močna.

Zrak poje, a ga nihče ne čuje

Nič čudnega, da Korošci nič več ne more vznemiriti. To malodušje se jim bo še maščevalo, ta neambicioznost pa krepko opletala. Največji problem bo, če bo to malodušje zajelo še najodgovornejše v treh dolinah. Potem bi bilo še več tistih, ki bi govorili, da zrak na Koroškem poje, a tega nihče ne sliši, ali pa, da govori, a ga nihče ne sliši. Strah me je, da bi s Korošci potem lahko bilo kaj narobe.

DELQ, lto XLIX, št. 118, 28. 5. 07, 21. 6

DELO, 23. 5. 2007, str. 14

ČIPKA TREE – Nastajanje dela Janet Morton na prostem pred KGLU, naslov, 2007, čipke, drevo.

Mednarodna razstava Nit v Slovenj Gradcu Jubilejno tkanje

Pred dnevi so v Koroški galeriji likovnih umetnosti ob 50. obletnici delovanja odprli razstavo Nit, ki jo je kurirala Maja Škerbot. Razstava s povzdigovanjem profanih materialov – niti – vzorčno kaže pluralnost sodobnih vizualnih umetniških stvaritev in tudi sodobne družbe.

Kustosinja Maja Škerbot nam je pojasnila, kako, kdaj in zakaj je prišlo do ideje za razstavo, ki problematizira nit:

»Glavni cilj razstave Nit je pokazati razcvet uporabe niti kot materiala, ki je bil skozi stoletja v domeni umetnostne obrti, oblačilne kulture in mode, torej na področju t. i. utilitarnih umetnostih. Smiselno je poudariti, da je nit kot material v polje vizualnih umetniških kreacij stopala postopoma v 20. stoletju, kar izhaja tudi iz narave zelo pluralne sodobne umetnostne produkcije. Zanj je med drugim značilna tudi uporaba številnih cenenih materialov, ki so jih umetniki začeli uporabljati pri ustvarjanju del in pozicij šele v trenutku, ko so se osvobodili strogih klasičnih norm.« Seveda gre za stoletje, meni Škerbotova in se spominja del ruskih suprematistov, nekaterih futuristov (G. Balla) in kubistov (Picasso) in še posebej suverene uporabe materiala v delih A. Boettija, J. Miroja, pa Lygie Clark in Eve Hesse.

Pravi razcvet uporabe niti kot materiala, ki ga kustosinja označuje kot poseben fenomen na področju vizualnih umetnosti in ki ga opaža

predvsem v zadnjih letih, je moč zaslediti v skoraj vseh medijih (slikarstvo, kiparstvo, instalacije, video ...). »To pa med drugim pomeni, da mnogi umetniki uporabljajo nit nemalokrat resnično le kot sredstvo pri realizaciji svojih idej,« dodaja. »Natančneje, nit in to, kar nit kot material tradicionalno nosi v sebi in s seboj, pri tej skupini ni bistvo umetniških del in pozicij. Pri teh delih je pomembnejša njihova vsebinska plat.«

Izbir številnih umetniških del in pozicij, ki uporabljajo nit kot sredstvo pri svoji izvedbi, je zagotovo tudi posledica kuratorskega koncepta, čeprav je opaziti, če obravnavamo sodobno umetniško produkcijo celostno, da so tudi sicer v večini. Razstava je zasnovana kot sprehod skozi imaginarno stanovanje, v katerem živijo ljudje, zelo odprti do gostov. Koncept je vzpostavila tudi zato, ker je želela pokazati, kako tesno je sodobna vizualna produkcija povezana z življenji nas vseh; tudi zato ker si prizadeva odpraviti predsodke, da je to polje hermetično, nerazumljivo, namenjeno zgolj intelektualcem.

JELKA ŠUTEJ ADAMIČ

SLOVENJ GRADEC, KOROŠKA GALERIJA LIKOVNIH UMETNOSTI NIT med nami za 50. obletnico galerije

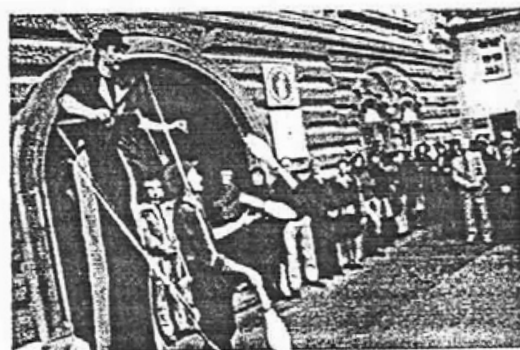
V Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu so 18. maja 2007 v okviru praznovanja ob petdeseti obletnici ustanovitve galerije odprli mednarodno razstavo vizualnih umetnosti NIT. Razstava bo na ogled do 07.10.2007.

Mednarodna razstava Nit, katere kuratorka je Maja Škerbot, postavlja na piedestal material, ki je bil stoletja v domeni oblačilne kulture in utilitarnih umetnosti ter je v polje vizualnega sveta resnično suvereno in presenetljivo množično stopil šele zadnja leta. Gre za svojstven fenomen, ki s povzdigovanjem profanih materialov, v našem primeru niti, vzorčno kaže pluralni karakter polja sodobnih vizualnih umetniških kreacij, pa tudi sodobne družbe, v kateri se razblinjajo razlike med spoloma. Nit kot material uporablja pri ustvarjanju umetniških del in pozicij vse več moških, s čimer se ruši klišeje, ki so bili preko ročnih del stoletja definirani z žensko in njeno kreacijo.

18 Likovni svet

Gostje na slavnostni otvoritvi

Animacija gledališča Saltimbanko
(foto T. Jeseničnik)

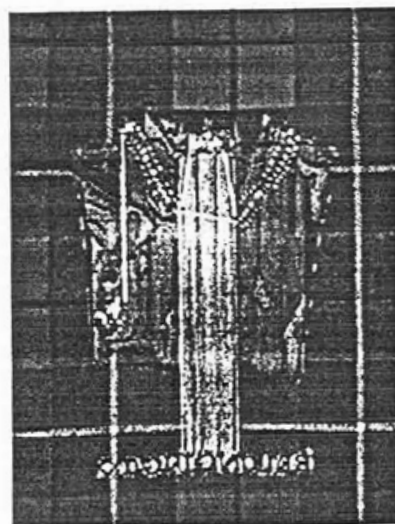

Patricija Waller, kvačkani pogrinjek Banket
(foto T. Jeseničnik)

Z leve: Blažka Kepić z MNZZ, dir. galerije Milena Zlatar in dr. Jelka Pirkovič z Min. za kulturo (foto: S. Hovnik)

Performans projekta Volksware - z leve: asistentka Petra Warrass in umetnici Silke Wawro, Wiebke Bartsch (foto: S. Hovnik)

Razstavljen eksponat

Naključje ustvarja usodo

Akademski slikar Karel Pečko, rojen 1920., je kot ravnatelj Koroške galerije dobra štiri desetletja krojil kulturni utrip Slovenj Gradca. Poleg tega se je ukvarjal s pedagoško dejavnostjo in med drugim umetniško usmerjal celo slikarja samouka Jožeta Tisnikarja. Leta 1992 je bila ustanovljena fundacija slikarja Karla Pečka, ki na leto nameni okrog pet milijonov tolarjev za šolanje mladih koroških umetnikov. Še danes je nepogrešljiv člen slovenjgraškega kulturnega dogajanja, zadnja leta pa zaslužen tudi za to, da je v svet ponesel sloves Uršlje gore, za katero pravi, da mu pomeni vsaj toliko kot Japoncem Fudžijama.

Akademski slikar Karel Pečko
(Foto: Uroš Hočevar)

Od kod sploh zamisel za ustanovitev galerije?

Slo je pravzaprav za naključje. To da naključje ustvarja usodo, pravijo Švedi. Že to, da sem po študiju v Ljubljani prišel v Slovenj Gradec, je bilo naključje. Z mojih prihodom se je tukaj oblikovala nekakšna akademska skupina: arhitekta Marijan Gnamuš in Mirko Zdovc, filolog Primož Simoniti in moja malenkost. Ne vem, zakaj, kako. Mogoče smo hoteli malce prebuditi kulturno ozračje in pokukati iz anonimnosti. Najprej smo se sporazumeli, da bi bilo lepo imeti kakšna predavanja v kavarni, o likovni umetnosti, kiparstvu, slikarstvu, industrijskem oblikovanju. To je bilo ogrevanje. Kmalu zatem se je porodila zamisel, da bi poiskali še razstavne prostore. In smo našli majhno sobo v sosesčini hiše Huga Wolfa, kjer smo pripravili prvo razstavo švedske kuhinje. Pozneje smo pridobili še druge prostore, galerija, takrat imenovana Umetnostni paviljon, je bila uradno ustanovljena leta 1957.

Kateri dogodek je bil zanjo prelomen?

Na srednji ekonomski šoli je deloval klub OZN, v katerem so s kulturnega in sociološkega vidika obravnavali strategijo te organizacije. Vinko Ošlak, danes znan kot koroški literat, me je povabil na njihov sestanek in mi predlagal, da bi pri eni od mirovniških tem kluba k sodelovanju pritegnili mlade ustvarjalce do 30 let iz vse Jugoslavije. Odziv je bil velik, zato smo ambiciozno rekli, da bomo naslednje leto, torej 1966., poskusili kar z mednarodno razstavo. Izkazalo se je, da bo na prireditvi z naslovom Mir, humanost in prijateljstvo med narodi sodelovalo okrog štirideset držav. Pojavila se je težava, kam z vsemi temi ljudmi. Upravni odbor se je zedinil, da bi odpri novo galerijo. Tako je pravzaprav nastala sedanja ustanova. Potem

smo vsakih pet let načrtovali mednarodne razstave o različnih temah. Danes bi temu rekli angažirana umetnost.

Kako je osamosvojitve Slovenije vplivala na galerijo?

Razlika je bila očitna. Prej je 65 odstotkov denarja prispevala mestna občina, 33 pa ministrstvo za kulturo. Od leta 1991 nas stoddostotno financira država, pri čemer se tudi ministrstvo zaveda, da smo vredna ustanova z zahtevnim mednarodnim programom. Nimamo samo sten, ampak tudi obsežno stalno galerijsko dejavnost. Umetniki, od japonskih, afriških do ameriških, so nam v preteklosti podarjali dela, ki so zdaj shranjena v depojih. To je že historiat, dediščina, ki jo moramo negovati. Galerija je v preteklosti skupaj z upravnim odborom med drugim skrbela za podobo Slovenj Gradca in kar trikrat organizirala njegovo obnovo. Kajti sram bi nas bilo vabiti goste, v mestu pa imeti rakasto tvorbo. Za to smo prejeli Valvasorjevo nagrado. Ali veste, kaj sem zdaj dobil od občine? Tako kot imate novinarji plastificirano etiketo, je meni župan izročil plastificiran naziv »neodvisni samostojni svetovalec za estetske zadeve na glavnem trgu«.

Katero obdobje galerije je bilo po vaši presoji najuspešnejše, tako po razstavah kot po zanimanju javnosti?

Sredi sedemdesetih smo bili v špici umetniškega dogajanja. O nas so poročali tudi mediji, brez katerih nikakor ne bi postali znani do Pariza ali Tokia. Leta 1966 je pet milijonov ljudi v Jugoslaviji spremljalo neposreden prenos odprtja razstave v Slovenj Gradcu. Na Uršljo goro so v snegu na hrbtu nosili opremo, da so to omogočili. Ob treh jutraj smo dobili telegrame s čestitkami z različnih koncev, iz Skopja, Novega Sada, Sarajeva, Zagreba...

Sam pravim, da od nekega umetniškega dogodka ne sme ostati samo pepel. Bodisi da z njim pridobiš nekaj umetniških del ali sledi predstavitve, karkoli, nikakor pa se ne sme izteči tako, da je vse tiho. To se mi zdi pri naši dejavnosti zelo pomembno.

Danes bolje razumete, kaj je trženje v kulturi. Slovenija mu še zdaj ni kos, kaj šele v prejšnjih časih. V Slovenj Gradec je prišel na razstavo poln vlak obiskovalcev iz vse Jugoslavije. Vso noč so se vozili. Potem jih je tukaj počakal in po otvoritvi jutraj odpeljal nazaj. Iz Zagreba je z avtobusi prispelo deset tisoč obiskovalcev, iz Karlovca tri tisoč. Ampak to se ni zgodilo samo od sebe. V turistični agenciji v Zagrebu sem se denimo sam dogovoril s tremi umetnostnimi zgodovinarji, ki so bile tam zaposlene, da bi organizirali obisk razstave. Obiska nam nikoli ni manjkalo. Vsakega, ki je prestopil portal galerije, smo spoštljivo sprejeli.

Z galerijo je gotovo povezana kakšna zanimiva anekdota?

Leta 1991 je galerija poskrbela, da je z Dunaja z vlakom pripotovalo veliko slik Valentina Omana, in sicer ne da bi cariniki pregledali tovor. Oman je znan slovenski slikar, ki živi na Dunaju, saj brez kavarne ne more. Ampak vsakič, ko je razstavljal onstran meje, je moral plačati kazen, ker ni nikoli imel seznama del, deklaracije. Ko je imel pri nas razstavo, je tako na eni od sten razstavil tudi račune za plačane kazni. Spomnim se, da je ob tem dejal: »Ko pride poet na carino na Koroško, ga še pogledajo ne. Ko pa jaz, Oman, sem pripeljem svoje slike, me gledajo, kot da bi bil Picasso. Jaz nisem noben Picasso!«

ELVIRA MIŠE
elvira.mise@mag.si

Koroška galerija likovnih umetnosti – 50 let

KULTURA

Galerija s svojo razstavno politiko privablja številne umetnike in kustose, ki radi razgrnejo svoje opuse, realizirajo ideje konceptualnih in tematskih razstav ...

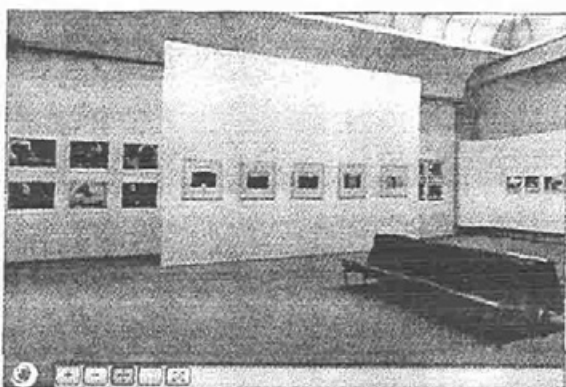
Koroška galerija likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu je muzej moderne umetnosti, ki ima z živahno razstavno dejavnostjo in s svojimi zbirkami dolgo tradicijo. Prva likovna razstava v Slovenj Gradcu je bila leta 1954; to je bila razstava designa: *Svedska kuhinja*. Kmalu zatem so v stari mestni hiši na Glavnem trgu uredili razstavne prostore in leta 1957 tudi uradno ustanovili Galerijo. Leta 1966 pa se je zgodil edinstven primer v Sloveniji v takratnih družbenih razmerah: zgradili so namenske prostore za galerijo in tako ustvarili možnosti za resno galerijsko delo in prezentacijo likovnih zbirk. Istega leta je bila organizirana tudi prva mednarodna likovna razstava, ki je ambiciozno načrtovala mednarodno razstavno politiko. Zvrstile so se številne razstave, s katerimi so domači in gostujoči kustosi spremljali aktualno likovno dogajanje doma in v svetu, dejavnost je izstopala po angažirani likovni praksi, domača likovna produkcija pa je bila postavljena v bok s tujo. Mesto Slovenj Gradec je tudi zaradi prizadevanj Galerije dobilo zvonec naziv **Mesto – glasnik miru**. V galeriji je z darili, volili in odkupi nastajala mednarodna likovna zbirka. V njej so zastopani mednarodno uveljavljeni likovni umetniki, domači in tuji. Donacija del Pina Poggija tvori zasnovo za nastajanje Mednarodnega muzeja za socialno estetiko. Posebno mesto pa imajo v galerijski zbirki dela umetnikov, ki so povezani s Koroško in Slovenj Gradcem. To je kipar Franc Berneker (1874–1932), pomemben za razvoj modernega

kiparstva v Sloveniji, in zlasti slikar Jože Tisnikar (1928–1998), ki je s svojo ekspresivno izraznostjo (izoblikovalo jo je okolje prosekture in se najbolje sklada s terminom »temni modernizem«) in značilno ikonografijo življenja in smrti postal eden najbolj prepoznavnih slovenskih slikarjev doma in v svetu. Zbirka se imenuje *Hommage Tisnikarju*, ker so ob Tisnikarjevih delih tudi dela drugih avtorjev ekspresivne izraznosti, npr. dela kiparja Mirsada Begića in slikarja Zdenka Huzjana. Povsem drugačna pa je poetika slikarja Bogdana Borčiča, ki je leta 2003 podaril galeriji štirideset slik: Borčič je raziskovalec v slovenskem slikarstvu in eden najbolj vitalnih interpretov vizualnega sveta. Prepletata se besednjak grafika in slikarja. Donacija del slikarja Karla Pečka fundaciji, ki nosi njegovo ime in skrbi za šolanje nadarjenih mladih na področju humanistike in družboslovja, pa je vezana na slikarjevo aktivno sooblikovanje kulturnega utripa in razvoj Slovenj Gradca in Koroške.

»Umetniki so seizmografi družbe. Vnaprej čuti-
jo in nam lahko predočijo stvari, še preden se zares
zgodijo,« je dejala svetovno znana fotografinja Inge
Morath (1923–2002), ki ima korenine po materini
strani prav tako v Slovenj Gradcu. Velika in odmev-
na razstava njenih fotografij (projekt Obmejni
prostori je zajemal še fotoesej in film) je spomla-
di 2003 gostovala tudi v Koroški galeriji likovnih
umetnosti in še utrdila sodelovanje z Gradcem
– evropsko prestolnico kulture 2003, umetniškim
rojstnim mestom. Še posebej je laskala umetničina
ugotovitev, da Slovenj Gradec še vedno privlači
umetnike in da ima zanje poseben čut. Umetnica
se je tukaj počutila doma.

Galerija s svojo razstavno politiko res privab-
lja številne umetnike in kustose, ki radi razgrne-
jo svoje opuse, realizirajo ideje konceptualnih in
tematskih razstav, vendar hkrati ob preučevanju
dediščine omogoča uveljavljanje mladim ustvarjal-
cem ter širi vedenje in poznavanje na polju vizual-
ne ustvarjalnosti. Tako s svojo dejavnostjo bogati
okolje in s svojo prostorsko umešitvijo gradi eno-
ten kulturni prostor narodne identitete na enako-
vrednih temeljih z germanskimi sosedi.

Milena Zlatar

Levo: tloris galerije (stari in novi del), notranost velikega razstavnega prostora. Več na spletni strani: www.glu-sg.si

Nit kot material, izraz in metafora

PETRA KAPŠ

Mednarodna razstava sodobnih
vizualnih umetnosti
Koroška galerija likovnih
umetnosti
Slovenj Gradec
18. 5. – 7. 10. 2007

razstava

Koroška galerija likovnih umetnosti iz slovenskega umetniškega prostora izstopa s kakovostnimi tematskimi razstavami, ki prek obravnave posameznega fenomena osvetljujejo tako sedanjost posameznikovo kot družbeno politično in kulturno pozicijo, pogosto z raziskavo obstoječih, iz zgodovine izhajajočih vzorcev. Ne dolgo od tega so pripravili razstveni projekt na temo »kuhinje«, letošnja razstava pa je v izhodišču obravnave postavila nit. Nit je skozi zgodovino interpretirana v prvi vrsti kot simbol ročnih spretnosti, mojstrstva vezenja, tkanja, kot material se tesno povezuje z oblačilno kulturo. Sočasno je sam akt šivanja, vezenja, simbol, ki vključuje veliko socialnih razsežnosti. To je zagotovo eden izmed dejavnikov, ki je vplival na odmik od zgolj utilitarnih nalog in »osamosvojitve« niti, njevo prevzete funkcije izraza ali znaka ter posledičnega vstopa v polje umetniške produkcije. Akt šivanja postane hkrati posrednik in način medosebne komunikacije, ki podira na videz nepremostljiva nasprotja, od kulturnih do

medgeneracijskih. V tej perspektivi so zanimive strategije prenašanja znanj, posredovanja tehnik, ki so ob vztrajno ponavljajočih se gibih razpirala možnost miselnih odmikov in kontemplativnih stanj. Ta so bila ženskam v patriarhalnem svetu redke razpoložljive dimenzije mentalne in čustvene avtonomije.

Razstava Nit v galerijskem okolju kljub zahtevnim pogojem in prostorskim omejitvam ob predstavljanju več umetniških del, ki so tokrat prvenstveno zaznamovana z lastno materialnostjo, dosega svoj učinek ob sorazmerju zračne in ponekod (pre)zgoščene postavitve. Kuratorica Maja Škerbot je premišljeno zasnovala razstveni koncept in izvedla obsežno raziskavo aktualne umetniške produkcije na izbrano temo, kar se izraža v izboru relevantnih avtorjev, večinoma izhajajočih iz evropskega okolja. Razstavljena dela razkrivajo selekcijo in analizo, ki je iskala oz. izhajala iz bolj ali manj neposredne obravnave in uporabe niti (od sukanca, organskih in neorganskih materialov). Nit je ali orodje za izdelavo umetniškega dela ali pa je šiv in materija niti s svojimi morfološki značilnostmi obravnavana kot medij, znak ali simbolični nosilec posredovanega sporočila.

V določeni optiki se posamezna dela ukvarjajo s stereotipnostjo »ženskih« opravil, šivanje pa je eminentni predstavnik takšnega

razumevanja. Tako npr. skozi pomen in vizualno podobo besedila, izvezenega na posteljno pregrinjalo, interpretacija vstopa v psiho-socialne dimenzije medčloveških in družbenih relacij (postavitev Barbare Cavigli). Sledimo specifičnim artikulacijam od javnih do zasebnih, intimnih prostorov in zgodb. Kvačkani, vozilni objekti dobijo v kombinaciji z rabljenimi, vsakdanjimi kuhinjskimi predmeti humorne in hudomušne implikacije.

Nekoč trdno zasidrana analogija med žensko in šivanjem ter iz tega izhajajoče arhaične vezi z ženskostjo, je ob realnosti evropskega prostora, ki več ne šiva, ampak to počne masa ljudi, ki je predvsem drugje, ena izmed občutljivih dejstev politične stvarnosti (delo Stranišne školkje Lade Cerar in Saša Sedlačka). Akt šivanja in iz njega izhajajoča semantična raven se usmeri v preučevanje identitet, študijo spolov.

Razstavljena dela nagovarjajo vsako v svoji optiki. Taktilna raven pa je še posebej izpostavljena perceptivna dimenzija posameznih umetnin. Naj omenim dve deli, ki sta formalno in vsebinsko postavljeni diametralno nasproti. Iris Schieferstein in njena nehačadna, hibridna bitja, potopljena v formaldehid, so sestavljena iz delov kož, organov, z vidnimi, na roko izvedenimi šivi. Učinek fascinacije izvira med občudovanjem in odporom. Ob

asociaciji na Damiena Hursta spomin priključuje se misel na čudno sadje Zoe Leonard, njen avioterapevtski projekt, ko je ob žalovanju za izgubljenimi najbližjimi s kruto bolečimi šivi šivala olupke banan in pomaranč. V nasprotju z vizualno atraktivnimi kuriozitetami Schiefersteinove je delo Alena Ožbolta, Mesečnik. Vzglavnika, na katerih je zgolj s »sešitimi« linijami nakazan obris glave, ob raziskovanju oblik in materiala ter percepcije razkrivata avtorjevo izostreno senzibilnost pri konceptualni obravnavi. Delo se uspe oddalji od neposredne eksplicitnosti materialne in vsebinske obravnave niti. Razstveni kontekst zanimivo izpostavi določeno dimenzijo v metaforični ravni dela. Že z naslovom je vzpostavljena referenca na kozmologijo, vtakana v fenomen mesečnika. Za slednjega bi lahko rekli, da ga mesec z niti pripenja nase in ga vodi. Za blazine, s katerimi so obložene stopnice, pa se zdi, da so tam zato, da zavarujejo lunatika ob njegovih nezavednih stanjih.

Razstava Nit je vizualno in vsebinsko zelo raznolika, posamezne prakse in umetniške govorice, artikulirane z ali pa skozi nit, razpirajo aktualne fenomene v polju sodobne umetnosti. Že zdaj, čeprav šele na polovici leta, lahko zapišem, da je ena izmed kakovostnejših razstav letošnjega leta.

Koroška galerija likovnih umetnosti

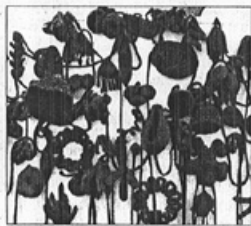
Od drzne ideje do uveljavljene mednarodne ustanove

Karel Pečko je galerijo vodil kar štiri desetletja – Pred odprtjem razstave bo v petek v kulturnem domu slavnostna akademija, na kateri bodo predvajali dokumentarec RTV Slovenija

SLOVENJ GRADec – Jutri bo minilo petdeset let, odkar je Slovenj Gradec dobil hram umetnosti; 18. maja 1957 je namreč slovenjgraški občinski ljudski odbor odločil, da ustanovijo Umetnostni paviljon, ki je pozneje prerasel v Koroško galerijo likovnih umetnosti (KGLU). Pobuda iz kroga mladih zanesenjakov, polmenovali so se Akademski skupina, je ne samo v mestu ob Mislinji, temveč tudi v širšem okolju in navsezadnje tudi v rogu strokovnjakov iz vse Slovenije, nalehala na odobravanje in podporo. Umetnostni paviljon je tako pod vodstvom Karla Pečka zaživel kot mednarodno prepoznavna galerija in odigral ključno vlogo tudi pri imenovanju Slovenj Gradca za mesto glasnika miru združenih narodov. Petdesetletnico bodo v KGLU praznovali v petek s slavnostno akademijo, projekcijo dokumentarnega filma in odprtjem mednarodne razstave Nit.

Akademski skupini, ki so jo v etdesetih letih prejšnjega stoletja ustanovili Marijan Gnamuš, Karel Pečko, Primož Simoniti in Mirko Dovc, so se v njihovih prizadevanjih kmalu pridružili številni drugi meščani, podprle so jih ugledne slovenjgraške družine takratnega asa in tako so s skupnimi močmi

utrlj pot profesionalni galeriji, za katero so si zamislili, da bi prirejala občasne razstave in zbirala ter hranila umetnine. V svojem programu iz leta 1958 so tudi zapisali, da je njihov namen vzgajati ljudi, jim približati osnovna vprašanja estetike, umetnosti, urbanizma, arhitekture, kulture bivanja, ljud-

INSTALACIJA NA TEMO NIT

ske umetnosti, umetne obrti, industrijskega oblikovanja in ostalih panog, ki ta vprašanja dopolnjujejo. Kar štiri desetletja je galerijo vodil Karel Pečko, ki jo je s svojim delom in vizijo ter z vključevanjem najširše javnosti pripeljal do mednarodne veljave.

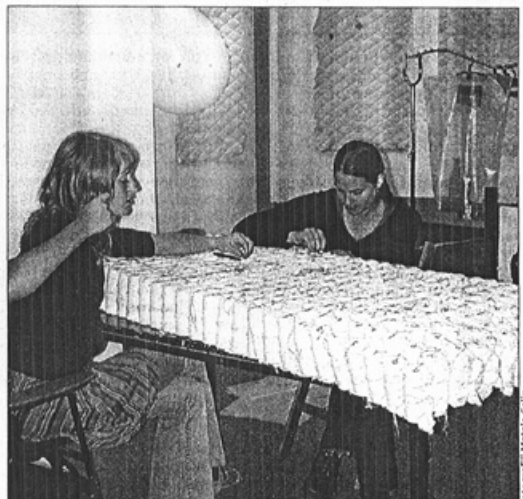
Ob svojem jubileju bodo v Koroški galeriji likovnih umetnosti odprli razstavo Nit, ki bo po besedah direktorice Milene Zlatar zgovorna v smislu petdesetletnega nepretrganega delovanja, hkrati pa nekaj posebnega. »Nit je pripravljena z namenom, da pritegne tudi širše občinstvo in ne samo strokovno javnost,« pravi kuratorica razstave Maja Škerbot, »želim doseči, da se bodo obiskovalci med ogledom zabavali in umetnosti ne bi dojemali samo kot nekaj elitnega ali se bali, da je ne bodo razumeli.« Da je nit v umetnosti danes postala množično uporabljano izrazno sredstvo, dokazujejo stvaritve 33 umetnikov, sodelujočih na mednarodni razstavi Nit, ki odpira družbeno aktualna vprašanja, ta so bila doslej že mnogokrat rdeča nit razstav v KGLU.

Pred odprtjem razstave bo v petek v kulturnem domu slavnostna akademija, na kateri bodo predvajali dokumentarec, ki ga je o galeriji posnela RTV Slovenija, po ogledu razstave se bodo v atriju galerije in atriju graščine Ro-

tenturn priredili druženje prijateljev galerije in gostov.

Razstava Nit bo na ogled vse do 7. oktobra.

MATEJA CELIN

NIT NA TISOČ RAZLIČNIH NAČINOV – Tania Candiani z asistentko v Koroški galeriji likovnih umetnosti pripravlja svojo instalacijo na temo Nit.

DELO, leto XLIX, št. 111, 17. 5. 07, str. 6

Obrobje na krilih umetnosti

**Koroška galerija likovnih umetnosti pol stoletja
razbija stereotipe o perifernosti regijskih galerij**

PETRA LESJAK TUŠEK

"Življenje je globoko kot morje. Človek izplava iz njega, odigra svojo vlogo, nekaj malega se povesele - prihajajo pa drugi." Iz globljih zapisov Iztrgane misli slikarja Jožeta Tisnikarja o življenju in smrti porajajo več interpretacij, prepuščenih posamezniku. Ubesejene misli, ki jih je umetnik sicer preslikaval na platna, danes vzpostavljajo svojevrstni komunikacijski tok z obiskovalci Koroške galerije likovnih umetnosti (KGLU) v Slovenj Gradcu, tudi z umetniki. Hommage Jožetu Tisnikarju velja za eno najbolj prepoznavnih stalnih zbirk KGLU. Če naj bi vsak v življenju odigral svojo vlogo, se ob petdesetem jubileju Umetnostnega paviljona, današnje KGLU, porajajo vprašanja o njeni kulturnozgodovinski vlogi. Vrsta (so)ustvarjalcev, ki so pol stoletja poganjali ali še poganjajo njeno kolesje, je ne glede na geografsko obrobno Koroško zgradila mednarodno prepoznavno galerijo. "Nima-

tedanje odpiranje Slovenj Gradca svetu. Da so bila odmevna prizadevanja galerije pri izpostavljanju in širjenju vrednot o miru in humanosti ključna za odločitev generalne skupščine OZN, da mestu 1989. leta podeli naziv glasnik miru, danes priznava tako na državni kot lokalni ravni. Drago Plešivčnik, častni občan mesta Slovenj Gradec in dolgoletni predsednik organizacijskih odborov za mednarodne prireditve, ne pozablja odmevnosti mirovniških prizadevanj. "V Slovenj Gradcu se je razvilo pravo mirovniško gibanje s središčem v galeriji z izrazi podpore OZN, saj je edina, ki lahko oblikuje in udeležuje vest današnjega človeštva. Hrepenenja za mirom nismo izražali z bučnimi demonstracijami, prevračanjem avtomobilov in sežiganjem zastav. Nasprotno. Čim več različnih državnih zastav je vihralo pred galerijo, tem bolj srečni smo bili." Nepozabne se mu zdijo besede takratne predstavnice Unesca Willins Grinda: "Slovenj Gradec je res malo

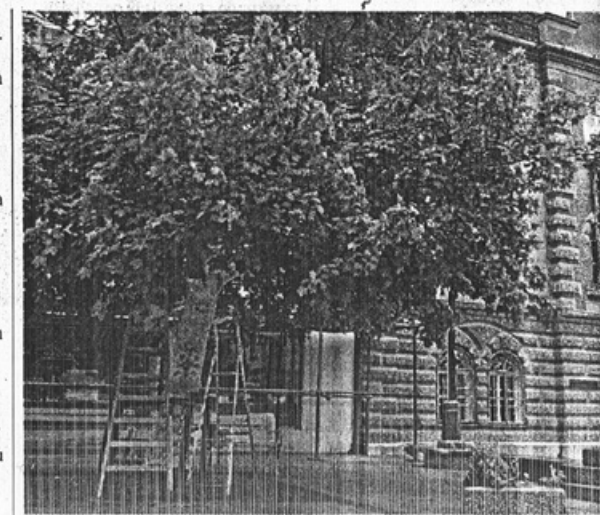
Goldin je že sredi šestdesetih let o javni predstavitvi umetnosti ugotavljala, da je ta "nujno potrebna pri dokazovanju njene vrednosti. Določeni slog ali posamezni umetnik lahko pridobi pomen, ker je na ogled; soočenje dela in občinstva pa samoumevno velja za zaželeno. Ta dejavnik daje novo težo galeriji, ki ne spominja več toliko na trgovino kot na gledališče. Zmožnost nekega dela, da pritegne občinstvo, se zdi pogoj in merilo njene vrednosti, saj je odziv občinstva pokazatelj uspeha igre."

Izobraževalna vloga galerije pa je bila opredeljena že v ustanovitvenem aktu Umetnostnega paviljona, ki med drugim "seznanja delovno ljudstvo z deli likovne umetnosti". Morda je najbolj zanimiv del opredelitve prav "delovno ljudstvo", ki ga naslavlja, da bi temu značilnemu delovnemu okolju z umetnostjo dali drugačne, kulturne dimenzije. Z načini predstavitve sodobne likovne umetnosti se ubadajo predvsem kustosi, uokvirjeni

vah zbirk. Galerijski fondus oblikujejo s posebnim poudarkom na koroških avtorjih (Hommage Tisnikarju (Begić, Huzjan, Mušić, Oman), Borčić, Planinc, mednarodna likovna zbirka, Poggi, Tretjakova afriška zbirka, galerija skulptur na prostem, Berneker). "Donacije so bile glavnina fundusa, odkupov pa razmeroma malo, bolj za izpopolnitev zbirk, še ti so bili vezani na domače umetnike, na tujce, ker z denarjem ne sežemo tako daleč. Bilo bi smiselno, da bi bil nekoliko višji fond za odkupe tudi s strani lokalnih skupnosti, ker bi lahko kvalitetnejše zaokrožili zbirke," meni Zlatarjeva.

Mladi kustosi, ki so vzvodi tradicionalne družbene angažiranosti KGLU, izpostavljajo oboje, tako izobraževalno kot predstavnično vlogo regijske galerije, dotaknejo pa se tudi težav pri predstavitvi umetnosti. Tako Jernej Kožar ugotavlja, da je sodobno likovno umetnost v pretežno ruralnih krajih težko jasno in razumljivo predstaviti občinstvu. "Delo kustosa je, tako kot je tudi z drugimi stvarmi v življenju, razpeto med željami in možnostmi. Vedno znova se znajdem pred zahtevno nalogo, kako umetnost, ki je nemalokrat namenoma radikalna in precej oddaljena od tistega, kar velika večina ljudi razume kot likovno umetnost, predstaviti. Delo kustosa v majhni galeriji seveda ni le priprava razstav, spremljanje sodobne umetnosti in skrb za zbirke, temveč so to tudi druga administrativna dela, ki jih je v zadnjem času vse več. Zadnjih nekaj let se zdi, da želijo nekateri iz kustosa narediti uradnika, čeprav menim, da je priprava razstav ustvarjalno delo, precej podobno delu režiserja. Z administrativnimi posegi v naše delo bodo dosegli prejšnjemu nasprotni učinek. Mogoče pa je ravno to njihov namen," je kritičen Kožar.

Kustodinja Katarina Hergold Germ, Aleksandra Rošer in Andreja Hribernik izpostavljajo kulturno in izobraževalno vlogo ustanove. Hergoldova se strinja s Kožarjem, ko

Postavljanje mednarodne razstave Nit v Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj

omogoča dialog med deli umetnikov in občinstvom, ni preprosto, saj "saj se zgodi, da so realizirane umetniške prakse včasih tudi v nasprotju s pričakovani občinstva. V tem smislu je, predvsem skozi javna vodstva, moja vloga tudi izobraževalna." Rošerjeva v razgibanem delu, ki je marsikomu neznanica, v svojem delu kot načinu življenja prepoznava odgovornost in izziv, tudi v izobraževanju mlajših, možnosti razvoja pa vidi v sodelovanju z Avstrijo. Hribernikova v mednarodno orientirani ustanovi, ki podpira sodobne kulturne tokove, vidi potencial v oblikovanju pedagoških programov in razvoju projektov, povezanih s sodobnimi mediji.

Potencial galerije pa je neločljivo povezan s finančnimi, prostorskimi in kadrovskimi pogoji za njeno delovanje. KGLU finančno podpira ministrstvo za kulturo in mestna občina Slovenj Gradec, medtem ko ostale koroške občine (so)ustanoviteljice denarja ne zagotavljajo. Zlatarjeva upa, da se bodo občine v prihodnje vendarle ogrevale za posamezne projekte. "Govoriti o podpori na Koroškem ni najbolj smiselno, ker vemo, da te sredine nimajo toliko proračunskih sredstev in da je treba marsikaj postoriti. Vizualna kultura je bolj na repu tudi zato, ker dediščina bolj kliče po sanaciji in predstavitvi, ter pritegne večje zanimanje ljudi. Razumem to sredino, ker sama

izhajam iz nje, in vem, kaj vse je potrebno, da lokalno skupnost držijo pokonci. Bi pa pričakovala, da bi nam zaupali v tej smeri, da bi imeli vsaj dobro likovno zbirko koroških umetnikov in proste roke pri izbiri," pravi v. d. direktorja, katere nadaljevano vedejevo je posledica nepriljubljenosti ustanoviteljic za razrešitev vprašanj, povezanih z ustanovitvenimi akti.

Zanoškar bi si želel, da soustanoviteljstvo ne bi ostajalo le na papirju, ampak da bi se povežali kulturni programi iz celotne regije, kar se sicer v določeni meri dogaja. Galerijo letno obišče dvajset tisoč obiskovalcev, za katere se morajo krepko potruditi, ugotavlja Zlatarjeva. Dodaja, da množičnost najbrž nikoli ne bo značilnost vizualne umetnosti. "Lahko pa govorimo o kvalitetnih obiskovalcih. Nezanemarljiva je vloga malo drugačne galerije v kvaliteti bivanja na Koroškem, in kar se morda na prvi pogled ne vidi; bi lahko bila zaradi galerije miselnost ljudi bolj odprta in vnaprej usmerjena. Po drugi strani jo ljudje dobro sprejemajo. Če smo s sodobno umetnostjo prodrli v sedemdesetih letih, lahko galerijo populariziramo tudi zdaj. Ni pričakovati, da bodo našo dediščino, naše umetnike na tujem trgu visoko cenili, ampak prepoznavni dolgoročno bodo. Vrednoti jih v evrih vendarle ni vse," sklene.

centri, toda posebnost malega prostora, roba, perifernosti, lahko vzbudi zanimanje. Zdi se nam pomembno, da k nam iz tujine prihaja veliko imen, da nimamo težav z odzivanjem na povabila in da se je tudi na Koroškem oblikoval prepoznavni center," pravi Milena Zlatar, v. d. direktorja in programska vodja KGLU.

Mednarodne razsežnosti 18. maja 1957 ustanovljena Umetnostnega paviljona so v veliki meri zaslugi slikarja Karla Pečka in kroga mladih izobraževalcev (Marjana Gnamuša, Primoža Simonitiča, Mirka Zdobca) v prizadevanjih po prebuditvi srednjeveškega mesta. Pečko jih kljub odmaknjenosti človeškemu spominu doživlja kot neizživeto. "Naša intelektualna družba in hotenja se niso izcimila iz nekakega odloka ali oblastne privolitve, pač pa se je to porodilo kot tako imenovana civilna pobuda, tedaj seveda še ne s takimi legitimnimi predznaki, kakor jih imajo te pojavnosti danes. Naj bo tako ali drugače, to je bil zameetek gibanja, vzgonski veter za pridobitev podpore in privrženosti najširšega okolja projektom naše akademske skupine. S tem kapitalom smo udeležili osnovno zamisel: ustanovitev in odprtje Umetnostnega paviljona kot vogelnega kamna našega gibanja," se spominja Pečko, ki je galerijo vodil štiri desetletja in je še danes eden njenih nepogrešljivih stebrov.

"Malo mesto z velikim nebom"

Prva velika mednarodna likovna razstava leta 1966, katere koncept je bil povezan s sporočili o miru, je bila edinstvena v takratnih družbenih razmerah, saj so celo namenoma zgradili novo galerijo, poudarja Zlatarjeva. "Razstavljale so mednarodno uveljavljene zvezde petdesetih in šestdesetih let, kot so Henry Moore, Ossip Zadkine, Viktor Vasarely, Johnny Friedlaender in drugi, kar je pomenilo veliko spremembo za

**Razpestosti v predstavitev
sodobne umetnosti**

Morda ni naključje, na katerega spominja Zlatarjeva, da se glasilo galerije imenuje PR kot "(P)osnitane ravednevi" ali "PR" kot angleška kratica za public relations (odnosi z javnostmi). V obeh pomenskih različicah poimenovanju zadevata vlogo galerije v izobraževalnem in (re)prezentacijskem smislu. Vprašanja o izbiri umetnikov, načinih predstavitve zbirk in predstavljanja umetnosti občinstvu nasploh niso nova, so pa v današnji množičnosti medijskih sporočil za galerije in muzeje zelo aktualna. Kako naj galerija z zbirkami in razstavami pritegne obiskovalce, kakšne pristope in prijemne naj uporabi? Ali naj bo galerija tudi družabni prostor ne glede na posredni intimni odnos opazovalcev z umetni-

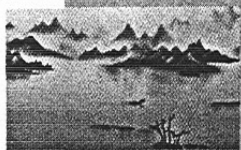
"Nit - vaše in naše zasebnosti"

Ob jubileju v KGLU so sinoči odprli mednarodno razstavo sodobnih vizualnih umetnosti Nit (Thread) gostujoče kuratorka Maja Škerbot, ki ustvarja v Berlinu in je k sodelovanju pritegnila 33 domačih in tujih umetnikov. "Razcvet uporabe niti kot materiala v okviru umetnostne produkcije je izizz mednarodni skupinski razstavi. Razstava odpira segment pluralnega karakterja sodobne vizualne umetnosti in odpira družbeno aktualna vprašanja, ki so bila mnogokrat doslej rečena nit razstav v galeriji v Slovenj Gradcu. Tudi s kuratorsko strategijo. Opaziti je namreč bilo, da se številni umetniki, ki danes ustvarjajo umetniška dela z nito, inspirirajo in v svojih vsebinah reflektirajo različne segmente zasebnih prostorov in pojavov v njih," pojasnjuje Maja Škerbot. Razstava, ki aktualizira razmerja med javnimi in zasebnimi prostori, bo zaradi sporočevalskih pomenov odprta dlje, kot je običajna traka. In sicer do oktobra. (nit)

POS LASTICE TEDNA

Festival

Otoška animateka

Četrta Otoška animateka, ki bo na mednarodnem filmskem festivalu Kino Otok – Isola Cinema 31. maja ob 20.30 v izolskem art kinu

Odeon, 1. junija ob 17.45 pa v tamkajšnjem kulturnem domu, je posvečena sodobnemu kitajskemu avtorskemu kratkometražnemu risanemu filmu. Ta ima sicer bogato tradicijo in dolgo zgodovino, vendar se je v preteklosti osredotočal izključno na komercialno produkcijo za domače občinstvo. Osrednji vzrok za oživitev avtorskega animiranega filma na Kitajskem je načrtno pedagoško delo pekinške filmske akademije. Glavnina filmov v programu Otoške animateke je delo diplomantov pekinške šole za animirani film, ki so bili nagrajeni na novem festivalu risane film CICDAF.

Različne lokacije, Izola

Razstava

Artkilim

V sodelovanju z istanbulsko galerijo Milli reasürans sanat galerisi je v Cankarjevem domu na ogled razstava Artkilim turške umetnice Belkis Balpinar. Balpinarjeva je raziskovalka, predavateljica in avtorica številnih knjig o anatolskih preprogah. Vse od leta 1986 se ukvarja s to edinstveno umetniško obliko, pri kateri uporablja starodavno tkanje čilimov.

Cankarjev dom, Ljubljana

Plesna premiera

O drugem

V sredo, 30. maja, ob 21. uri bo v Mestnem muzeju Ljubljana premiera plesne predstave Of other – O drugem mlade francoske koreografinje in plesalke Yasmine Hugonnet. To je že njena tretja

predstava pri nas ter njeno drugo sodelovanje s slovenskimi plesalci (po Re-play (2006, En knap)). V tokratnem projektu avtorica nadaljuje svoje raziskovanje vnovičnega uprizorjanja telesa drugega, ki ga je začela v Re-play. To pot jo bolj kot postopek ponavljanja in mimetično posnemanje zanima ustvarjanje kolektivnega jaza. Mednarodni kolektiv tvorijo slovenski, francoski, italijanski in nemški umetniki. Ponovitvi predstave bosta 1. in 2. junija.

Mestni muzej, Ljubljana

Čeprav ima Slovenj Gradec žlahtno zgodovino, je prav tamkajšnja Koroška galerija likovnih umetnosti, ki letos

praznuje petdesetletnico, ena ključnih ustanov, ki že pol stoletja temu izjemnemu mestecu daje svojsko umetniško dušo. Njen sloves je že pred leti presegeł državne meje, zato ne preseneča, da galerija tudi ob visokem jubileju gosti prav posebno mednarodno razstavo s pomenljivim naslovom Nit.

Poslanstv

Koroška galerija je muzej moderne in sodobne likovne umetnosti, ali kot jo je označila njena direktorica Milena Zlatar, galerija s specifičnimi zbirkami in programom – galerija s poslanstvom. »Pomembno je tudi, da se skozi zbirke in razstavno politiko slovenskih galerij vidi vpetost v evropske tokove, ne glede na to, da smo morda na polju sodobne umetnosti včasih 'zamujali' ali bili razumljeni, kot da nismo del Evrope,« je poudarila. Pri odpravljanju takih predsodkov pa seveda pomagajo tudi dobro zasnovane mednarodne razstave. Zlatarjeva ocenjuje, da je Koroški galeriji v vseh desetletjih obstoja to uspevalo. Toda zaveda se, da je prav tako pomembno, da postanejo prepoznavne tudi stalne zbirke galerije, ki bi Slovenj Gradec in Koroško ohranile mednarodno prepoznavna. S posebnostjo stalnih zbirk in žive razstavne dejavnosti (domače in tuje), torej z zbiralno in razstavno politiko, je Koroška galerija pravzaprav ena najprepoznavnejših v Sloveniji. Posebno mesto v galerijski zbirki imajo umetniki, ki so povezani s Koroško, denimo Jože Tisnikar in Bogdan Borčič.

Nit, ki povezuje. Pričujoča razstava Nit sovпада z obletnico galerije. Tako kot visoki jubilej ustanove poveže v celoto vsa pretekla galerijska dogajanja, so z nitjo v celoto povezana dela gostujočih umetnikov. Ne le, da ta skozi različne izrazne podobe udejanjajo koncept razstave, pač pa

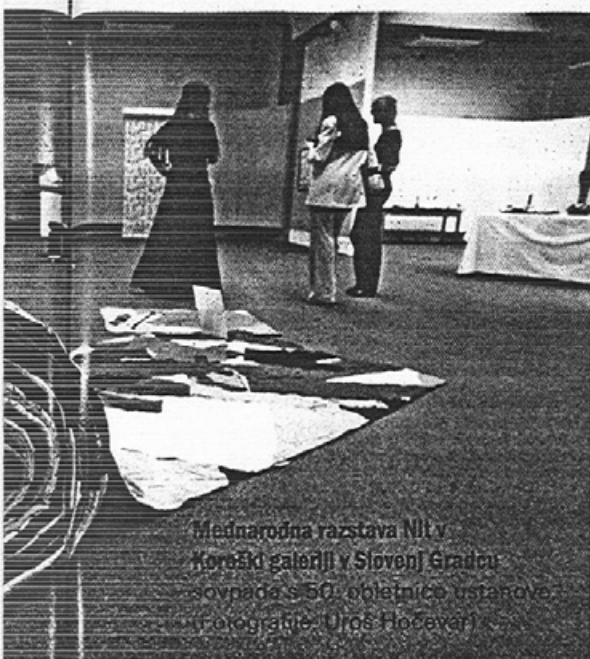
združena tudi sledijo poslanstvu galerije, ki je že desetletja usmerjena k novostim.

Kot sta nam pojasnili kuratorka razstave Maja Škerbot in kustosinja Koroške galerije Aleksandra Rošer, je skupni imenovalec projekta material. Temelj takšne strategije predstavitve – ta se bistveno razlikuje od večine današnjih (ustaljenih) kuratorskih praks vizualne umetnosti, ki pristopajo k svojemu predmetu povečini na ravni vsebine – v vizualnih umetnostih zaznavamo šele zadnja leta. Gre za presenetljivo množičnejši pojav umetnin, ustvarjenih iz materiala, ki je bil stoletja domena uporabnih umetnostnih stvaritev. Projekt tako na piedestal postavlja izdelke iz niti, ki jo definiramo kot dolg, tanek skupek vlaken, sesukanih okoli svoje osi.

Zanimivo pri tem je še, da nit skozi zgodovino ni bila uporabljena v visoki umetnosti, saj je bila večinoma material ročnih del. Z uporabo nečesa vsakdanjega v galerijskem prostoru je Škerbotova želela razstavo narediti zanimivo tako za redne obiskovalce galerij kakor za one, ki v galerijske prostore ne vstopajo pogosto, tako pa opraviiti s predsodki, da je to nekaj, kar je namenjeno samo eliti. Da bi se gostje na razstavi počutili še bolj »domače«, jo je zasnovala kot zasebno stanovanje. Razstavni prostor je kot dom ljudi, ki so zelo odprti do obiskov.

Od humorja do bolečine. Nit v razstavljenih delih pogosto nadomešča slikarsko

Mednarodna razstava Niti v Koroški galeriji v Slovenj Gradcu sovpada s 50. obletnico ustanovitve fotografije Uroša Hočevarja

Kustosinja Koroške galerije Aleksandra Rošer in kuratorka razstave Maja Škerbot

Skulpture Japonske umetnice Čiharu Šiota

vo niti

V čipke odetega drevesa pred galerijo so se razveselili tudi slovenjgraški brezdomci; ki ponavadi vedrijo pod njim.

ali risarsko potezo. Jochen Flinzer s svojim delom *Belong to* (Fred Perry 1) daje v ospredje identifikacijo posameznika skozi realistični in simbolični pomen niti. Z nitjo so ustvarjene tudi različne skulpture. Japonska umetnica Čiharu Šiota v svojih stanih kletkah v vizualni jezik prenaša občutke ujetosti, ki jo kot tujka doživlja v Berlinu. Patricia Waller z nitjo prikaže kuhinjo, ki jo lahko razumemo kot ironijo na pogostitve na razstavah. Barbara Bernstein pa se posveča ustvarjanju s sivo volno. Na razstavi so tudi predmeti, različno izvedeni z nitjo. Poljska umetnica Zuzanna Janin tako v svojih delih – posebnih sedežih – poudarja pomen javnih delavcev, Wiebke Bartsch pa s figuro iz blaga, ki sedi na sopotnikovem sedežu v starem avtomobilu, parkiranem pred galerijo, prikazuje starejšo gospo, ki se je pripeljala na razstavo, in tako želi odpraviti predsodke, da je umetnost namenjena samo intelektualcem. Za nekatere sodelujoče je bila nit zgolj navdih, za Metko Kavčič

na primer idrijska čipka. Zanimive so tudi številne instalacije z nitjo. Marjolijn Van der Meij tako z na novo umeščenimi punčkami, ki jih je kupila na boljšem trgu, interpretira realnost, ki je pogosto tudi nasilna. Alen Ožbolt pa želi s svojo instalacijo na stopnicah, po katerih se hodi, poudariti, da hoče biti sodobna umetnost del vsakdanjika. Na ženski položaj v odnosu z moškim opozarja Tania Candiani, ki je svoj projekt izpeljala kar v Slovenj Gradcu, med ustvarjanjem in druženjem s preostalimi umetniki pa se je najbolje ujela z Barbaro Caveng, ki je navdih za delo našla v knjigi Margaret Atwood. Cavengova je z nitjo tudi izpisala svoje sporočilo: *If it hurts, invent an other pain*. Umetniki na razstavi uporabljajo še fotografije in video ter obravnavajo aktualna družbeno-politična in zasebna vprašanja. Vsem je skupno eno: do materiala, ki je bil vrsto stoletij v domeni uporabnih izdelkov, niso ravnodušni. Oziroma so, kot je poudarila direktorica Koroške galerije Milena Zlatar, posebne vrste ljudje in vse premalo se zavedamo, da so pomembni ambasadorji in pospeševalci razvoja, četudi nastavljajo družbi ogledalo in se kritično odzivajo na prenekatera družbena dogajanja.

ELVIRA MIŠE

elvira.mise@mag.si

Razstava na piedestal postavlja umetnine, izdelane iz niti.

NAJBOLJE PRODAJANE KNJIGE

maja v knjigarni Konzorcij

1. Miro Simčič: Tito brez maske, Mladinska knjiga Založba

2. Richard Dawkins: Bog kot zaboda, Modrijan

3. Branko Gradišnik: Roka, voda, kamen 1, Mladinska knjiga Založba

4. Mojca Poljanšek, Breda Hrobat: 90-dnevna ločevalna dieta, Katarina

5. Al Gore: Neprijetna resnica, Mladinska knjiga Založba

6. Richard Dawkins: Sebični gen, Mladinska knjiga Založba

7. George R. R. Martin: Clash of kings, Harper Collins

8. Slovene fast talk, Lonely planet

9. Dav Pilkey: Kapitan Gatnik in šmentani šok škrlatnih štrbunkežev, Mladinska knjiga Založba

10. Mičo Mrkač: To so bile svete krave, Pasadena

NAJBOLJE PRODAJANE ZGOŠČENKE

Prvih deset uradne lestvice najuspešnejših albumov v Sloveniji – Slo top 30

1. različni izvajalci: Eurovision song contest 2007

2. različni izvajalci: Dee jay time DJ Svizec – Turbo mix vol. 5

3. Linkin park: Minutes to midnight

4. Jan Plestenjak: Soba 102

5. Saša Lendero: Ne grem na kolena

6. Manca Izmajlova: Slovanska duša

7. Avril Lavigne: The best damn thing

8. Dan D: Katere barve je tvoj dan

9. Siddharta: Petrolea

10. Oliver Dragojevič: The platinum collection

Majhno mesto, velika prepoznavnost

Petdeset let Koroške galerije likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu – Devet stalnih zbirk – Bogat in raznolik program – Usmeritev v sodobno umetnost in mlade

Ob petdesetletnici Koroške galerije v Slovenj Gradcu tudi umetnostna zgodovinarica Milena Zlatar, direktorica galerije, praznuje dva jubileja. V galeriji strokovno deluje trideset let, od tega jo deset let vodi. V tem času sva se velikokrat pogovarjali, največkrat o njeni strokovni viziji, povezani z galerijo. Nikoli ji ne zmanjka delovne energije, vedno je nasmehljiva, polna življenjskega optimizma. Vse, kar se na prvi pogled zdi nemogoče, ob njeni popolni predanosti postane možno. Radost ji sije iz oči in njeno navdušenje je vedno nalezljivo. Za vse. Za sodelavce, umetnike, kustose in tudi za obiskovalce.

Zaljubljena v mesto

Vodenje galerije ste prevzeli pred desetimi leti, kar je bila za vas verjetno velika preizkušnja, čeprav ste bili kot kustosinja v galeriji zaposleni že od leta 1978.

»Res sem imela že kar nekaj let prakse, a bolj kot s tem se ra-

Mejniki galerije

Leta 1954 so Marjan Gnamuš, Primož Simoniti in Mirko Zdovc, ki se jim je pridružil še akademski slikar Karel Pečko, ustanovili akademsko skupino z vizijo, da bi mesto z bogato kulturno dediščino obogatili še z dogajanjem na področju sodobne umetnosti. Galerija, ki se je sprva imenovala Umetnostni paviljon, je bila 18. maja 1957 tudi uradno ustanovljena, njeno vodenje je prevzel Karel Pečko. Od leta 1997 pa jo vodi umetnostna zgodovinarica Milena Zlatar. Leta 1991 se je preimenovala v Galerijo likovnih umetnosti Slovenj Gradec, leta 2002 pa v Koroško galerijo likovnih umetnosti in dobila dvajset ustanovitelj – občine koroške regije.

ložnosti in rada ostajala pri seštrčni v Slovenj Gradcu; pripe-

(pozneje so po Vuzenici govorili, da je bilo to pismo s pritožbo). In seveda si otrok to zapomni, kakor tudi tako veliko razstavo in nenavadne slike, ki pe ... Na tujem sem bila do takrat v Avstriji s stari očetom, ampak le v bližnjih krajih, in vide-la sem le kakšen podeželski muzej, potem pa takšna zanimiva razstava in vsi ti govori v meni tujem jezik, silno imenitne dame (takrat tovaršice) in seveda plapolanje zastav ... Kako si vsega tega ne bi zapomnila!

Na razstave v Slovenj Gradcu so nas opozarjali v Šoli in doma. Celotno kino je bilo zanimivo iti v Slovenj Gradec, saj je tam filme vrtil Abel Leštan, Vuzeničan s posluhom za filmske novosti, o

sta me spodbujala profesorja Milan Butina, ki je poučeval likovno teorijo, in Mirjam Poljanšek, ki je poučevala umetnostno zgodovino. Na fakulteti pa nam je klasika na umetnostni zgodovini dala veliko sistematike in resnosti pri obravnavanih temah pa tudi povezovanja več strok in celostnega pogleda na dogodeke.

V Umetnostnem paviljonu je bila leta 1979 spet pred vrati velika mednarodna razstava in direktor paviljona Karel Pečko vas je že takrat povabil v službo? »Da, takrat so me že komaj čakali. Ob tem ne morem mimo pomembnega, skoraj usodnega dogodka, ki mi je pomagal pri odločitvi, da sem prišla v službo v galerijo, ki sem jo vseskozi

tem ko so zgradili predore). Tujce pa vedno bolj privlačijo majhni in posebni centri, zato, ko pridejo v Slovenijo, potujejo počasneje.

V galeriji je devet zbirk, ki so različno nastajale. Zbirko del slovenskih likovnih umetnikov s poudarkom na koroških avtorjih, ob katerih so posebno izpostavljene zbirke slik Bogdana Borčiča, zbirka Hommage slikarju Jožetu Tisnikarju, zbirki Valentina Omana in Stefana Planinca (izbori teh so v stalnih postavitvah), Mednarodna likovna zbirka, zbirka del Pina Poggija, Tretjakova afriška zbirka in Galerija skulptur na prostem – park na Štihu in staro mestno jedro.

Od nekdanji v galeriji prizadeva-

Sivnostni nagovor direktorice galerije Milene Zlatar

Mirsad Begić, Zdenko Huzjan, Zoran Mušič in prav pred kratkim Herman Pivk, drugo leto sledijo umetniki iz tujine.

Zaupanje se vedno obrestuje

In vizije? Kaj je najpomembnejše pri strateškem načrtu in ciljih, ki ste si jih pri vodenju galerije že zadali?

lerije spremljala že od šestdesetih let dalje.

Mar ni to skoraj neverjetno, če ste rojeni leta 1955?

»Odraščala sem v Dravski dolini, v Vuzenici, starši pa so me velikokrat vzeli s seboj v Slovenj Gradec (kjer sem rojena), pa tudi v osnovni šoli so nas večkrat pripeljali sem. Učiteljica prvega razreda Berta Stančič (vsak otrok si pač najbolj zapomni prvi razred) je bila iz Slovenj Gradca in je imela rada kulturo. Tudi doma so me vzgajali v spoštovanju do kulturne dediščine, sama pa sem bila radovedna in me je vse zanimalo. Izbrala sem vse pri-

Z leve: Karel Pečko, Blažka Kopić z Zlatarjevega ministrstva RS, slovenski župan Matjaž Zameškar in dr. Jolka Pirkovič, državna sekretarka Ministrstva za kulturo RS

Usodna odločitev

Se rosnio mladi pri enajstih letih ste leta 1966 videli prvo mednarodno razstavo v Slovenj Gradcu. Se spomnite, da si je razstavo ogledal tudi tedanji predsednik Jugoslavije Tito?

»Seveda, še kako! Otroci smo stali pred galerijo in zapomnili sem si, da je ob Titu stopal mestni župnik Jakob Soklič, ki je bil res zelo nizke postave. Nenadoma pa je predenj skočila ženska (Erna Lobenwein iz Vuzenice, ki sem jo poznala) in predsedniku dala nekaj v žep

tja ne vozi več.

čemer so se ljudje radi pogovarjali. V šoli sem imela najraje likovni pouk in seveda zgodovino, morda tudi zato, ker je bil svak mojega starega očeta ljubiteljski zgodovinar Josip Mravljak in smo bili v družini vedno na tekočem o njegovih izledkih. Na svoje stroške je hodil proučeval zgodovino v arhivu na Dunaju in v Gradcu. V samozaložbi je izdal kar nekaj knjig, ki so danes zelo dragocene za zgodovino teh krajev. Pozneje me je za likovno umetnost navdušil tudi likovni pedagog Štefan Kresnik, zato sem v srednjo šolo odšla v Ljubljano. Najprej na šolo za oblikovanje in potem na filozofsko fakulteto – na oddelek za umetnostno zgodovino. V srednji šoli

sem leta 1975 kot študentka štopala iz Ljubljane, mi je ustavil umetnostni kritik Zdenko Rus iz Zagreba, ki se je peljal na odprtje velike razstave Mir 75, kjer je sodeloval kot selektor. Seveda je bilo potovanje zanimivo. Doživela sem pravo predavanje o sodobni umetnosti in, jasno, še povabilo na odprtje razstave. Od takrat me sodobna umetnost še posebno zanima. Da je med državnimi zastavami pred galerijo visela tudi zastava umetnika Daniela Burena, je bilo treba pač pojasniti, zakaj.

Frepoznavnost in dialog
Ko ste prevzeli vodenje galerije, ste si prizadevali za večjo prepoznavnost zbirk in dialog med domačimi in tujimi avtorji. Glede na izpeljan program ter strateške cilje in načrte je vaša galerija tako v Sloveniji kot tudi v svetu prepoznaven center, čeprav je v majhnem mestu.

»To nam je uspelo. Umetniki radi prihajajo. Pri prepoznavnosti pa nam pomagajo sodobne elektronske avtoceste (internet smo v galeriji vzpostavili že leta 1997), če nas že prave ceste v Sloveniji puščajo na obrobju. Upam, da se bo to kmalu izboljšalo, za tujce pa tako ni ovir! Letališča so dovolj blizu – Celovec, Gradec, zdaj še Maribor, še najdlje je Brnik, ki pa nam ga je zdaj približal padec ovire na Trojanah (po-

mo za dialog med domačo in tujo umetnostno produkcijo. Poleg tega smo vedno privlačnejši za umetnike, ki nam svoja dela poklonijo. Nekaj posebnega je še nedokončana zbirka izjemnega slovenskega slikarja Jožeta Tisnikarja, ki je vse življenje ustvarjal v Slovenj Gradcu. Ob zbirki Hommage slikarju Jožetu Tisnikarju vzpostavljamo ob umetnikovih delih dialoge z razstavami avtorjev srodne poetike. Do zdaj so bili to

janje programa vključujemo tudi mlade perspektivne kustose. Njihove ideje je treba le prepoznati. Na Koroškem smo si kadre nekako morali vzgojiti sami ali pa smo dali ustrezno pobudo takrat, ko jo je kdo res potreboval in smo ocenili, da nam bo to s svojim delom tudi vrnil. Imamo Pečkovo fundacijo, ki štipendira mlade humaniste, pa tudi podpora (ne vedno finančna, tudi moralna lahko veliko pomeni) in zaupanje mladim zunaj regije se nam vedno obrestuje. Prav zdaj se ponasamo z zelo dobro mednarodno razstavo Nit, ki jo je za nas pripravila mlada gostujoča kuratorica Maja Škerbot, seveda pa je tudi ona potrebovala ugledno institucijo in strokovno pomoč naših kustosov (predvsem Aleksandre Rošer), da nam je uspelo zagotoviti tako dobro mednarodno udeležbo umetnikov in izpeljati celoten projekt.

Tatjana Pregl Kobe

Čarobno gledališče Saltimbanks – iz mariborskega kulturnega društva Grinits (foto: arhiv galerije)

LOTO 54. krogi 8. 7. 2007

IZŽREBANE ŠTEVILKE LOTA:

1 10 11 15 27 30 33 - 3

LOTOKO ŠTEVILKA: 5 1 1 6 5 4

Vrsta Število Vrednost

dobitnika dobitkov 228.910,33

7 Postojna 1 15.412,49

6+1 Nova Gorica 1 780,45

5 1 731 35,37

4 30 702 3,98

3+1 34 236 1,36

LOTOKO prenos 57.692,25

Zadnji dan za izplačilo dobitkov: 13. 9. 2007

Predvideni sklad za SEDMICO: 100.000,00 EUR

Predvideni sklad za LOTOKO: 77.000,00 EUR

Info center: LOTERIJA SLOVENIJE d.d.

01/24 26 175

www.loterija.si

LOTO STATISTIKA od 13. 10. 1991

180	179	2	175	3	207	4	190	5	181	6	7
206	185	8	165	9	150	10	207	11	200	12	6
182	183	14	179	15	215	16	183	17	206	18	1
188	180	20	174	21	187	22	178	23	172	24	17
189	183	184	185	175	198	29	30	..	..	..	..
25	26	27	28	29	30	..	..	..	..	..	..
164	205	174	175	34	182	192	36	7	..	..	..
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42
187	176	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48

levo zgoraj: kolikokrat je bila številka 10 izžrebana, desno spodaj: kolikokrat v zadnjih krogih številka ni bila izžrebana

Rdeča nit

Petdesetletnica Koroške galerije likovnih umetnosti - Mednarodna razstava vizualnih umetnosti Nit - Od maja do začetka oktobra

V petdesetih letih prejšnjega stoletja so takrat mladi zanesenjaki **Marijan Gnamuš**, **Primož Simoniti**, **Mirko Zdovc** in **Karel Pečko** v Slovenj Gradcu ustanovili Akademsko skupino ter zatem priredili ciklus predavanj Likovni razgledi. Želeli so najprej izobraziti ljudi, da bi ustvarili dobre temelje za nadaljnje delo in ustanovitev profesionalne galerije, ki bi prirejala občasne razstave ter zbirala in hranila umetnine. Na njihovo pobudo je Občinski ljudski odbor ustanovil Umetnostni paviljon in zaupal vodenje akademskemu slikarju Karlu Pečku, ki je z vizijo in delom najširše javnosti ter strokovnjakov naredil galerijo tudi mednarodno prepoznavno. V povezavi s humanimi načeli Združenih narodov pa je to postal tisti vzvod za presežke, ki je povezal vsa prizadevanja mesta – glasnika miru.

Ob odprtju razstave Nit z leve: Maja Škerbot, kustosinja razstave, dr. Jelka Pirkovič, državna sekretarka na ministrstvu za kulturo, in Milena Zlatar, direktorica Koroške galerije likovnih umetnosti (Foto: Stanko Hovnik)

Danes ima galerija, ki jo že vrsto let suvereno vodi umetnostna zgodovinarica **Milena Zlatar**, opredeljeno poslanstvo, prepoznavno zbirko in drzno načrtan nadaljnji razvoj.

Mednarodna razstava Nit, na kateri sodeluje 33 domačih in tujih umetnikov, postavlja na pedestal material, ki je stoletja spadal v oblačilno kulturo in utilitarne umetnosti ter je v polje vizualnega sveta resnično suvereno in presenetljivo množično stopil šele zadnja leta. Izziv zanjo je razcvet uporabe niti kot materiala v sklopu umetnostne produkcije. »Razstava odstira segment pluralnega karakterja sodobne vizualne umetnosti in odpira družbeno aktualna vprašanja, ki so bila mnogokrat doslej rdeča nit razstav v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu,« pravi gostujoča kustosinja in avtorica idejne zasnove razstave **Maja Škerbot**.

Tatjana Pregl Kobe

Sodelujoči umetniki: **Élodie Antoine** (Belgija), **Rosalía Banet** (Španija), **Wiebke Bartsch** (Nemčija), **Barbara Bernsteiner** (Avstrija), **Tania Candiani** (Mehika), **Barbara Caveng** (Švica, Nemčija), **Lada Cerar** in **Sašo Sedlaček** (Slovenija), **Andrejka Čufer** (Slovenija), **Jochen Flinzer** (Nemčija), **Claus Föttinger** (Nemčija), **Zuzanna Janin** (Poljska), **Metka Kavčič** (Slovenija), **Justyna Koeke** (Poljska-Nemčija), **Michael Kos** (Avstrija), **Eduard Lesjak** (Avstrija), **Martin Löffke** (Nemčija), **Polona Maher** (Slovenija), **Isa Melsheimer** (Nemčija), **Janet Morton** (Kanada), **Alen Ožbolt** (Slovenija), **Sandrine Pelletier** (Švica), **Marija Mojca Pungerčar** (Slovenija), **Iris Schieferstein** (Nemčija), **Chiharu Shiota** (Japonska, Nemčija), **Kei Takemura** (Japonska, Nemčija), **André Tempel** (Nemčija), **Anu Tuominen** (Finska), **Julia van Koolwijk** (Nemčija), **Marjolijn van der Meij** (Nizozemska), **Petra Varl** (Slovenija), **Patricia Waller** (Nemčija), **Silke Wawro** (Nemčija).

Po Niti ob 50. jubileju Koroške galerije likovnih umetnosti

Karin Potočnik, fotografije Tomo Jeseničnik

Projekte 33 ustvarjalcev, združene v mednarodni razstavi Nit (Thread), so si ob 50. jubileju Koroške galerije likovnih umetnosti iz Slovenj Gradca ogledovali ljubitelji sodobnih vizualnih umetnosti. Ob tem so jih snovalci razstave navedli k razmišljanju o najbolj raznovrstnih temah, od ljubezni, ločitve do stranišč. "Odločam se, ali ga ljubim ali ne. Ločitev je kot amputacija," je na posteljne prevleke z nitjo zapisala Barbara Caveng v svoji postavitvi k.o., posvečeni končanemu razmerju, ki je hommage Margaret Attwood. Pogovori o nitkah so se nadaljevali še na sprejemu v bližnjem gradu Rotenturn, kjer je na številna vprašanja odgovarjala kuratorka razstave Maja Škerbot.

Slovenjegraški župan Matjaž Zanoškar se je zapletel v pogovor s sinom italijanskega umetnika Pina Poggija, Radom (levo), in galeristom iz Celovca Joachimom Bauerjem.

Akademski slikar in prvi direktor galerije Karel Pečko v zavzetem pogovoru z nastopajočim na akademiji ob jubileju, tenoristom Janezom Lotričem.

Umetnostna zgodovinarica Urša Jurman in njen partner, intermedijski umetnik iz Nemčije Stefan Doepner, sta imela veliko dela z zvedavim sinom Jakobom.

Večerovci na obisku pri beograjski Politiki

Tekst in fotografiji: Damijan Toplak

Tako kot so si zaposleni pri Večeru lani v Sarajevu ogledali podjetje Avaz, ki izdaja dnevnik Dnevni Avaz in ima na območju BiH najvišjo naklado, so si pred dnevi na drugem tovrstnem izletu v Beogradu od blizu pogledali, kako poteka delo v časopisni hiši Politika, ki izdaja istoimenski dnevni časopis. Slednji ima približno 90 do 100 tisoč izvodov dnevne naklade, v nasprotju z večino slovenskih dnevnikov pa večino prodaje ustvari v kolportaži, saj ima le dva odstotka naročnikov. Časopisno podjetje Politika je bilo ustanovljeno leta 1904 in je pred leti veljalo za najbolj ugledno časopisno hišo v nekdanji Jugoslaviji. Tako smo srečali Boruta Vilda, zdaj likovnega urednika pri Politiki, ki se je v Beograd preselil pred 25 leti iz Murske Sobote. Večerovce je med drugim zanimalo, kakšne so izkušnje zaposlenih pri Politiki, ki so pred nekaj leti dobili tujega lastnika, Westdeutsche Allgemeine Zeitung (WAZ), in rečeno jim je bilo, da se tuji lastnik v uredniško politiko ni vmešaval, ampak je imel nadzor le nad finančnim poslovanjem. So pa pri Politiki v zadnjih letih število zaposlenih s 5000 zmanjšali na tisoč. In kakšne so plače srbskih novinarjev? Ena bolj uveljavljenih novinark s skoraj 20 leti delovnih izkušenj zasluži dobrih 300 evrov mesečno, glavni uredniki pa lahko sežejo tudi do 1800 evrov.

Večerovi novinarji in ostali zaposleni so z velikim zanimanjem prisluhnili predstavitvi, ki so jo pripravili uredniki in novinarji srbske Politike.

Borut Vild, likovni urednik Politike (levo), je z Večerovim komentatorjem Borkom De Cortijem razpravljal o tem, kakšne so bile razmere v (jugoslovanskem) novinarstvu pred nekaj desetletji.

Petdeset let slovenjgraške galerije

Tudi zaradi delovanja galerije je OZN Slovenj Gradcu leta 1989 dodelila naziv Mesto, glasnik miru

SLOVENJ GRADEC - Koroška galerija likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu, včasih Umetnostni paviljon, je stara petdeset let. Ugledna ustanova je med svojim obstojem pomembno prispevala h kulturni in obči rasti mesta ob Mislinji. Ob jubileju, katerega osrednji dogodek bo odprtje mednarodne likovne razstave Nit konec prihodnjega tedna, v mestu pripravljajo še več prireditev, ena od teh bo slavnostna akademija.

»Ustanovitev galerije je bilo pogumno dejanje. Če je ne bi bilo, se v Slovenj Gradcu tudi veliko drugih stvari ne bi razvilo tako, kot so se,« pravi vršilka dolžnosti direktorice galerije umetnostna zgodovinarica **Milena Zlatar**.

»Jubilejna razstava z imenom Nit bo v Slovenj Gradcu znova pripeljala veliko priznanih imen likovne umetnosti iz Evrope in tudi od drugod. Razstava bo vsestransko družbeno angažirana, kakršna je bila večina velikih prireditev v tej hiši. Nit v pravem pomenu besede in tudi kot prispevka, ki povezuje vse okrog nas, je tudi vodilo jubilejne razstave, ki bo odprta

Ožbolta, Andrejke Čufer, Petre Varl iz Slovenije in drugih. Nekateri umetniki bodo tudi prišli na odprtje.

Pobudo za ustanovitev osrednje kulturne ustanove v Slovenj Gradcu je dala akademska skupina (Marian Gnamuš, Primož Simoniti, Mirko Zdovc, Karel Pečko in Jakob Soklič), galerija je bila potem tudi uradno ustanovljena 18. maja 1957. Njen prvi ravnatelj in dolgoletni direktor je bil akademski slikar Karel Pečko, ki je v svoj umetniški in obče kulturni krog tistega časa pritegnil številne sodelavce in v Slovenj Gradcu pripravil vrsto odličnih in zelo odmevnih prireditev. Pečko je galerijo vodil do leta 1997, kar štiri-ideset let.

»V galeriji imamo nekaj zbirk. Prva med njimi je zbirka del slovenskih likovnih umetnikov iz leta 1957, pomembnejše so še Bernerjeva zbirka, Tisnikarjeva zbirka, Tretjakova afriška zbirka, stalni zbirki del Štefana Planinca in Bogdana Borčiča, galerija na prostem, zbirka Valentina Omana in druge,« je rekla Milena Zlatar. Za okrog dva tisoč eksponatov stalne zbirke iščejo tudi dodaten prostor.

Angažirano delo galerije in veliko njenih prireditev niso ostale brez odmeva v svetu. OZN je leta 1989 Slovenj Gradec, ravno zaradi umetniških prizadevanj za kulturo miru, podelila naziv mesto, glasnik miru.

Na slavnostni akademiji 18. maja bodo v kulturnem domu prikazali dokumentarni film o delu in dosežkih galerije. Ob koncu jubilejnega leta bodo dali priložnost še domačim, koroškim likovnim ustvarjalcem.

IVAN PRAPROTNİK

Foto Ivan Praprotnik

MILENA ZLATAR

do 7. oktobra,« je rekla Zlatarjeva. Na razstavi bodo med drugim dela Elodie Antoine iz Belgije, Rosalie Banet iz Španije, Wiebke Bartsch iz Nemčije, Barbare Bernsteiner iz Avstrije, Tanie Candiani iz Mehike, Barbare Caveng iz Švice, Zuzane Janin s Poljske, Chiharu Shiota z Japonske, Anu Tuominena s Finske, Marjolijn van der Meij z Nizozemske, Metke Kavčič, Alena

V slovenjgraški galeriji so večji del svojega prostranega razstavišča zgradili leta 1966. Takrat so tudi pripravili prvo večjo mednarodno razstavo pod motom Mir, humanost in prijateljstvo med narodi. Pokrovitelj razstave je bila OZN, med razstavljalci sta bila tudi Henry Moore in Ossip Zadkin. Velika je bila tudi razstava Mir 75, pa Za boljši svet leta 1985, leta 1997 Umetnik in urbano okolje, leto 2004 pa je zaznamovala velika razstava slik Valentina Omana.

DEL0, leto XLIX, št. 104, 9. 5. 2007, str. 6